

Chebsko

Egerland
Eghalånd
Regio Egrensis

*Eghalanda hålt's enk z'såmm!
Egerländer, haltet zusammen!
Chebané, držte pospolu!*

*Gröiss Gott!
 Gruss aus dem Egerland.
 Gouta Kniadla dōi diār taug'n
 Freundli läch'n schwärz bräu(n) Aug'n
 Üwaräll bist d' gout af'gnumma
 U ba ällan schäin(n) willkumma!*

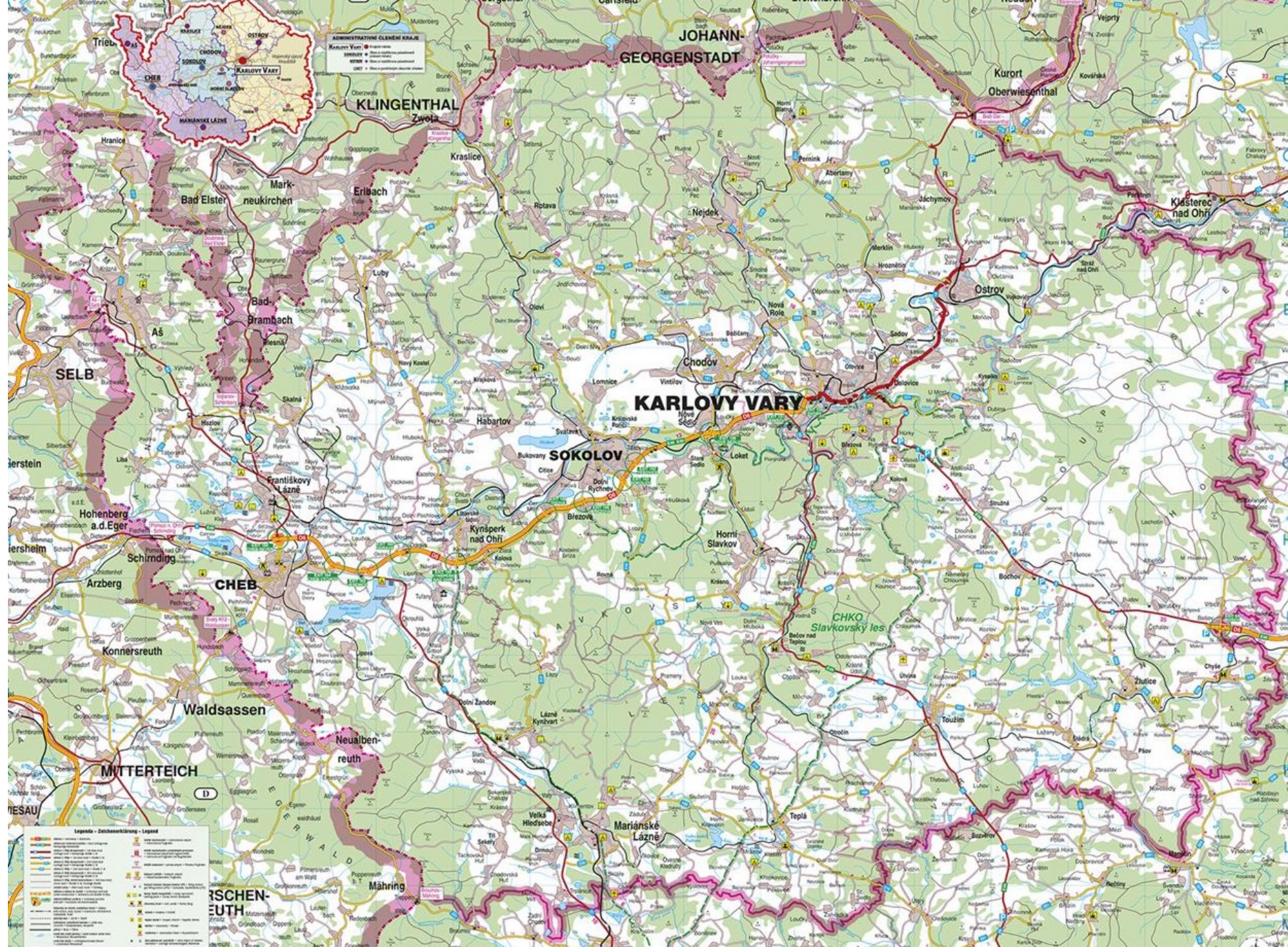
*Grüß Gott!
 Gruß aus dem Egerland.
 Gute Knödel, die dir taugen,
 Freundlich lachen schwarzbraune Augen.
 Überall bist du gut aufgenommen
 Und bei allen schön willkommen!*

*Pozdrav Pánbůh!
 Pozdrav z Chebska.
 Dobré knedliky, které ti chutnají,
 přátelsky se smějí černohnědé oči.
 Všude jsi dobře přijat
 a u všech jsi srdečně vítán!*

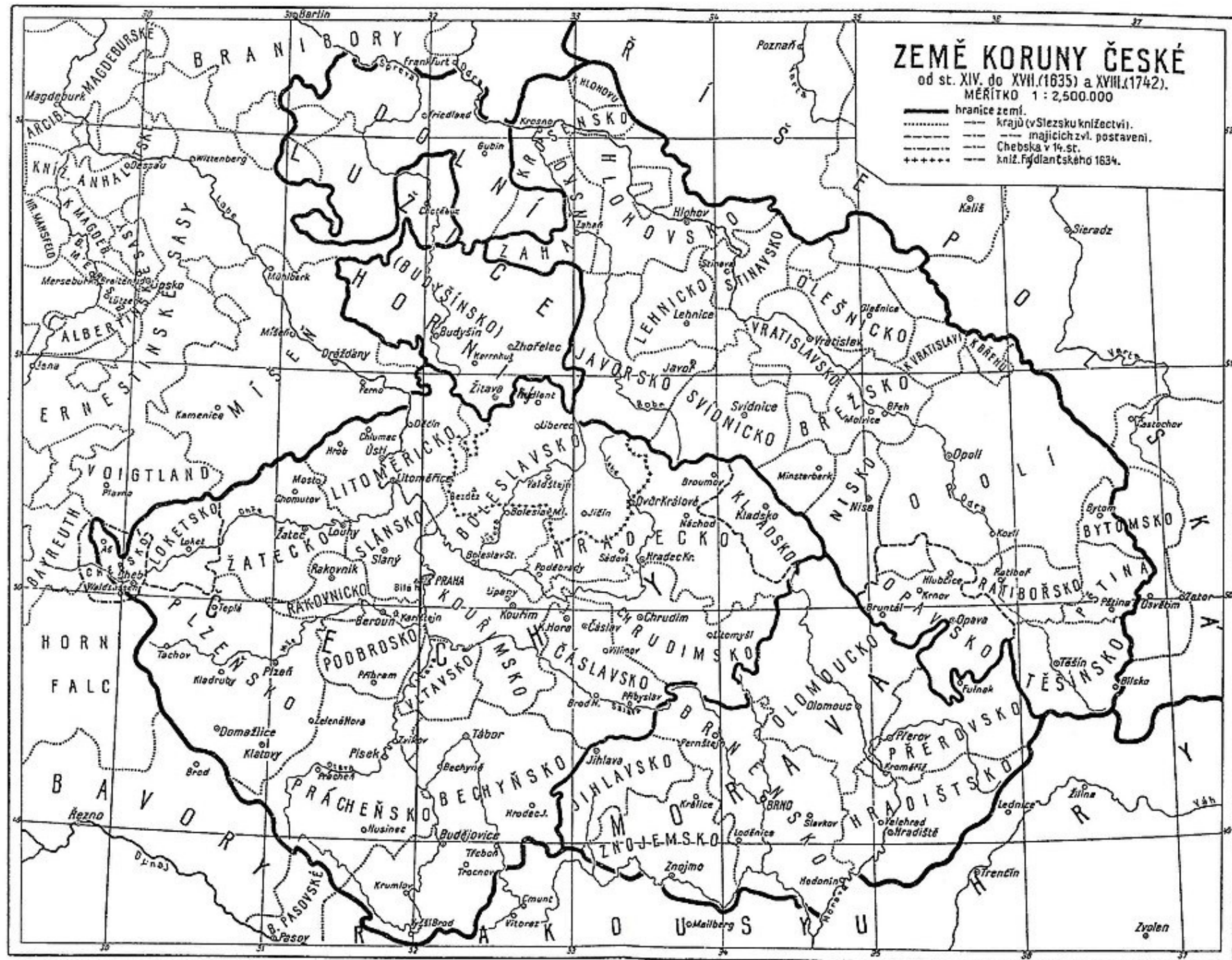
*I trink koa ānas mōia wōi Egrisch Aktien Bōia!
 Ich trinke kein anderes mehr als Egerer Aktienbier!
 Nepiji už žádně jině než Chebské akciově pivo!*

- **Egerland**, česky známý jako Chebsko, je historický region rozkládající se v západní části Čech, jehož přirozeným centrem je město Cheb. Tato oblast má po staletí specifickou kulturní identitu, která se utvářela na pomezí českého a německého světa. Právě poloha na hranici významně ovlivnila dějiny regionu, jeho architekturu, jazyk i každodenní život obyvatel.
- **Historie Chebska** sahá hluboko do středověku, kdy byl Cheb významným obchodním a politickým centrem Svaté říše římské. Oblast si dlouhou dobu zachovávala zvláštní postavení a určitou míru samostatnosti, což se odrazilo v místních zvyklostech i právních tradicích. Významnou roli sehrálo Chebsko také během husitských válek a později v období habsburské monarchie. Zlomovým okamžikem bylo 20. století, zejména druhá světová válka a následný odsun německy mluvícího obyvatelstva, který zásadně proměnil demografickou i kulturní tvář regionu.
- **Krajina Chebska** je jemně zvlněná a působí klidným, až melancholickým dojmem. Najdeme zde rozsáhlé louky, lesy, rybníky i zemědělskou půdu, která byla po staletí zdrojem obživy místních obyvatel. Významným přírodním prvkem je řeka Ohře, která regionem protéká a dala mu také německý název Eger. Přírodní prostředí vybízí k pěší turistice, cyklistice i poznávání méně známých koutů západních Čech.
- **Kulturní dědictví Chebska** je dodnes patrné v lidové architektuře, tradičních krojích, hudbě i řemeslech. Typické jsou hrázděné domy, selská stavení a bohatě zdobené interiéry. Chebský hudební folklor, zejména dechová hudba, si uchoval své místo i v současnosti a často zaznívá při místních slavnostech a festivalech. Region je rovněž známý tradiční kuchyní, která kombinuje české a bavorské vlivy.
- **Dnešní Chebsko** je oblastí, která se postupně znovu nadechuje a hledá rovnováhu mezi zachováním historické identity a moderním rozvojem. Chebsko láká návštěvníky nejen památkami, ale i autentickou atmosférou pohraničí, kde se prolínají různé vrstvy historie. Právě tato mnohvrstevnatost činí Chebsko jedinečným regionem, který má co nabídnout jak milovníkům dějin, tak těm, kteří hledají klid, přírodu a méně objevená místa.

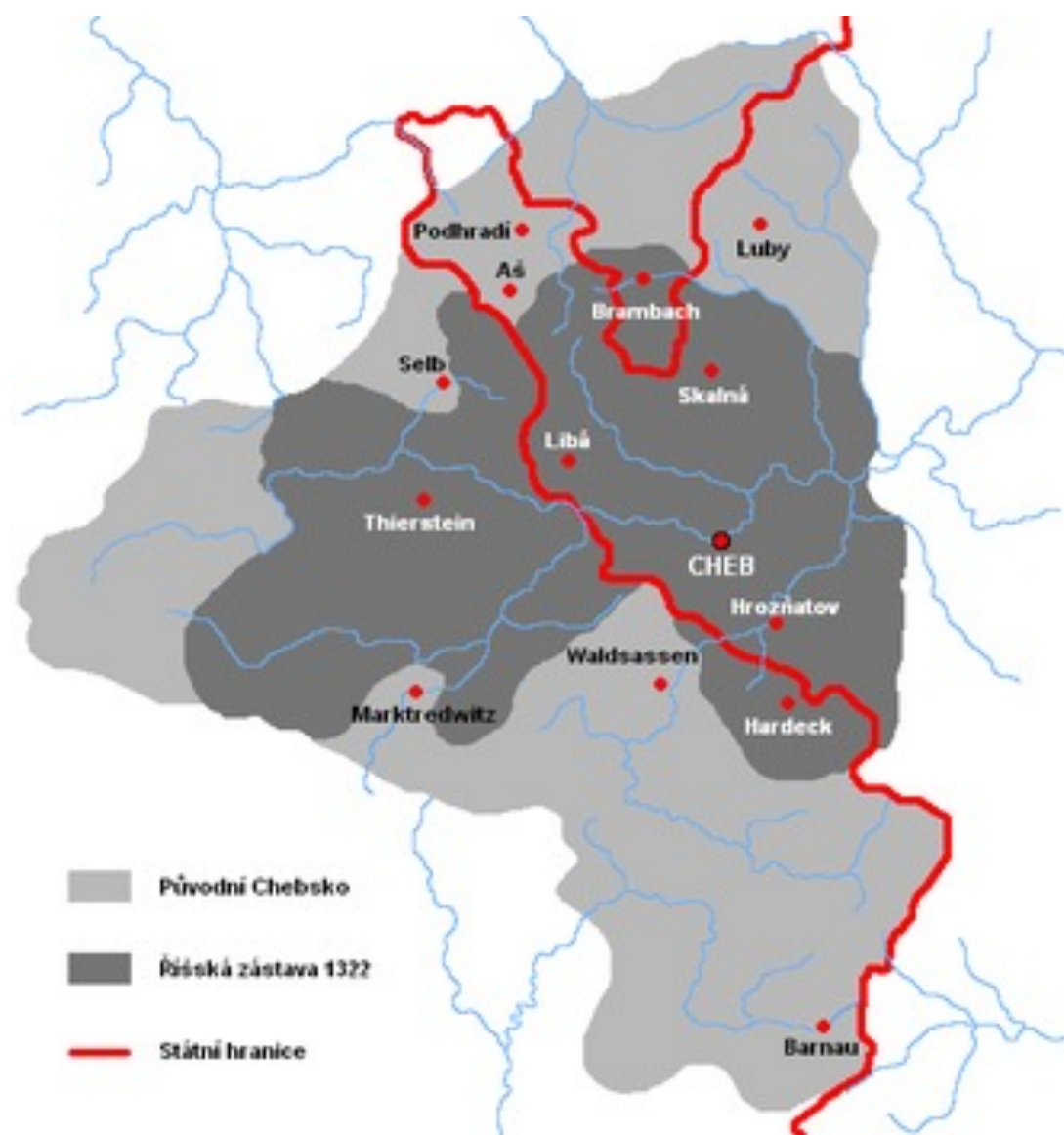
Legenda - Značkování - Legend

	Autostřední dálnice (E5, E66)		Železniční trať
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm
	Okružní dálnice (okružní dálnice)		Železniční stanice s nástupištěm, schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm a schodištěm

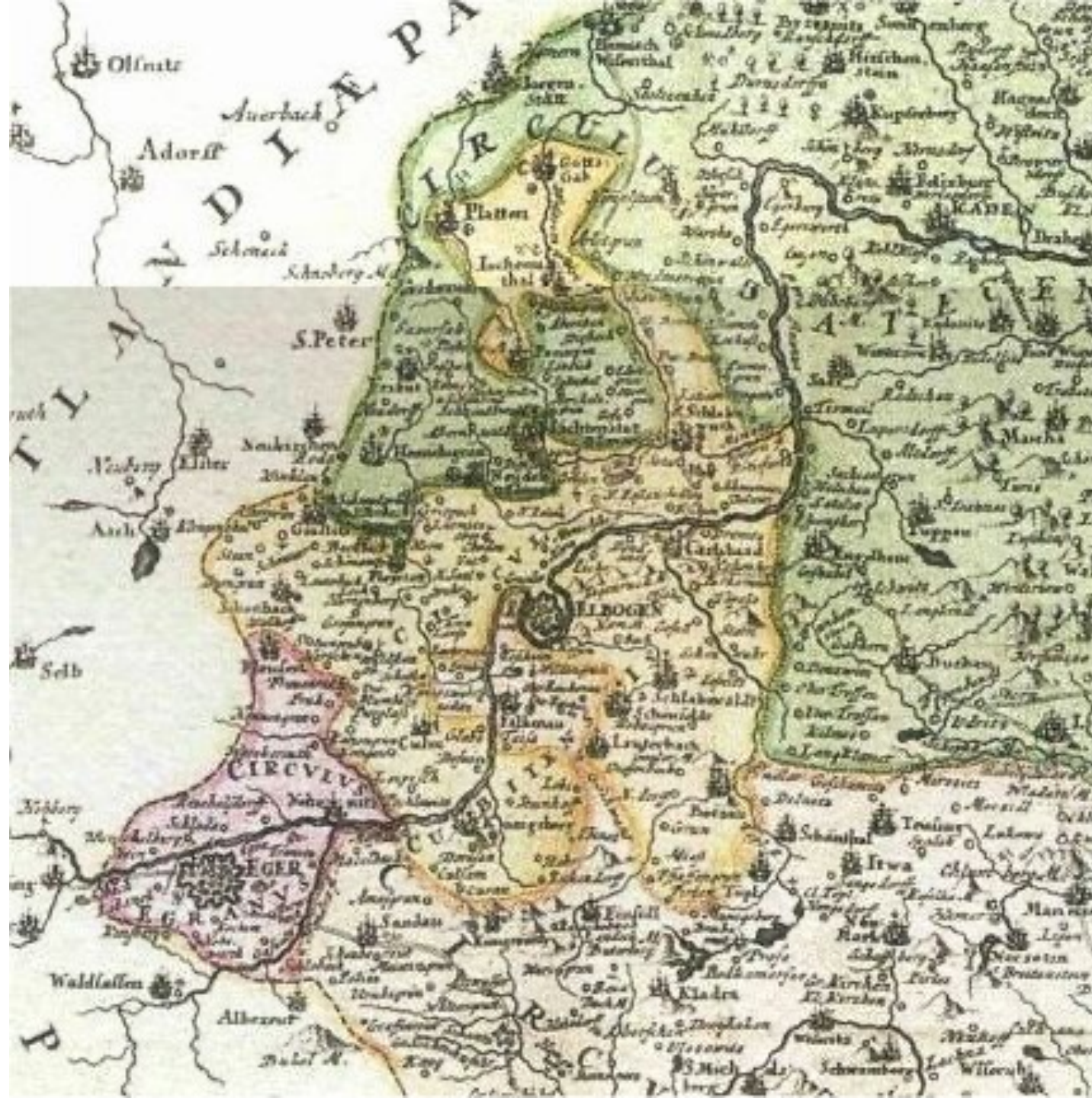

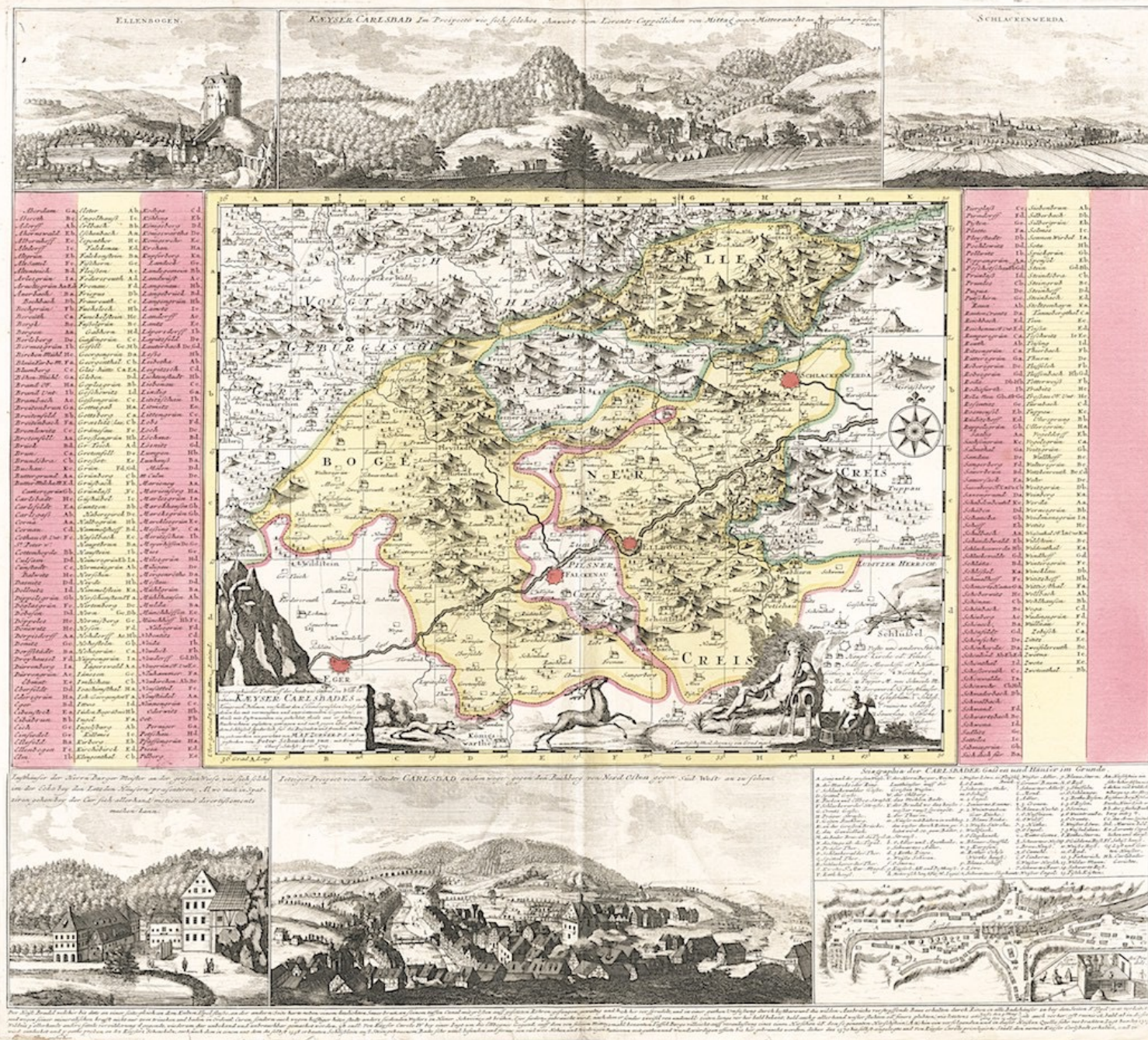
Reprodukce voj. zeměpisného ústavu v Praze.

Historická mapa
1712

Historická mapa
1719

Prospectus Civitatis Egrae ex plaga Septentrion Orientali Aetate

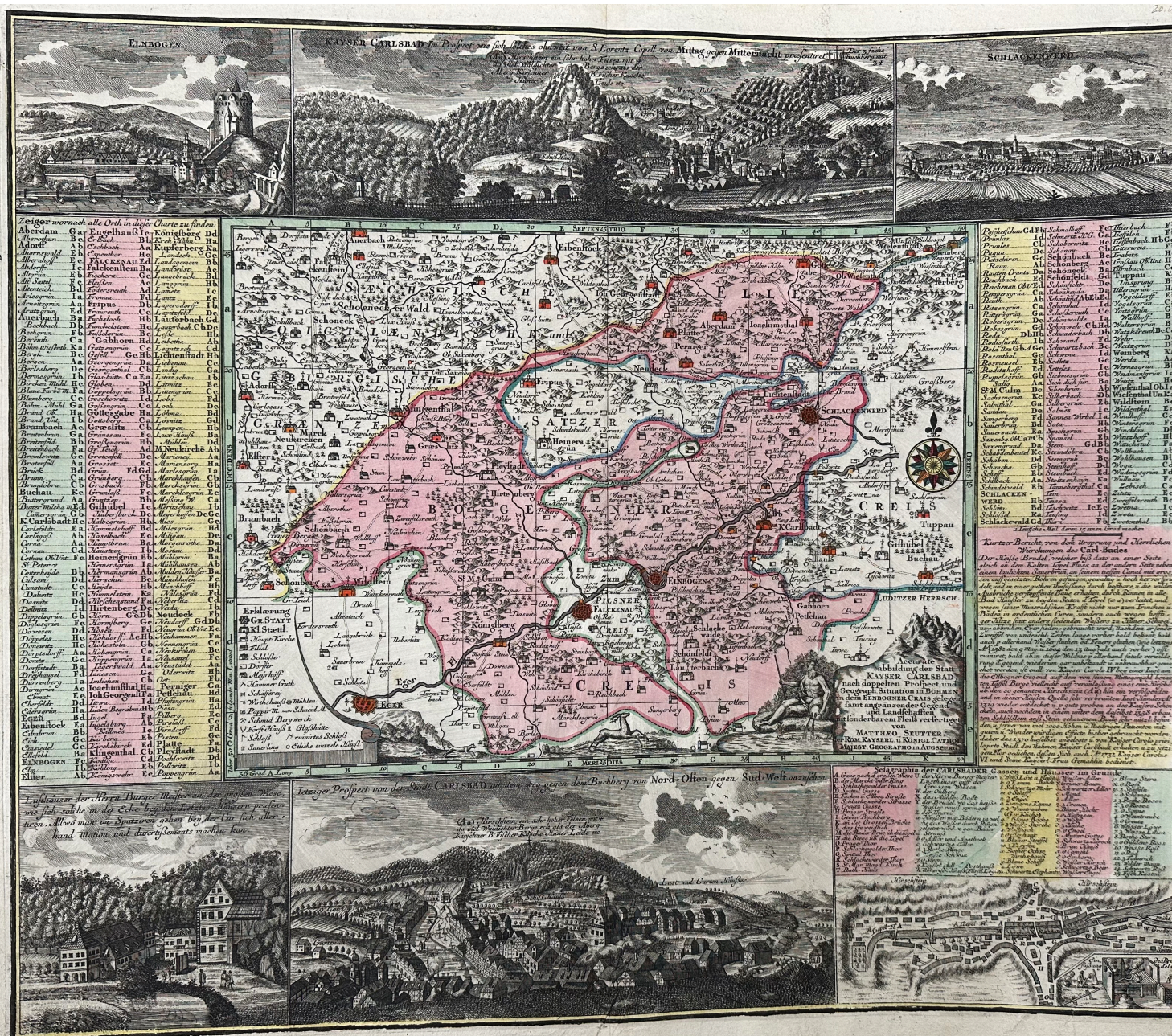
Historická mapa
1719

Erklärung
Der großen Buch-
staben welche
auf dieser Char-
te vorkommen.
E.C. Ellenbogner
Kreis.
E.D. Egrische
District.

Angränzende
Gegenden sind
gegen Morgen.
S.C. Der Sätzer
Kreis.
gegen Mittag
P.C. Der Pilsner
Kreis.
gegen Abend
O.P. Oberpfaltz.
M.C. Merggraffischer
Culmbach.
gegen Mitternacht
V.C. Voigtländischer
Kreis.
E.R.C. Ertzgebür-
gischer Kreis.

Erklärung
derer Zeichen.
☞ Eine Vestung.
☞ Städte mit
Mauern.
☞ Eine Mittel
Stadt.
☞ Eine kleine
Stadt.
☞ Ein Dorf mit
einer Kirche.
○ Dorf ohne Kirche.
☞ Capen.
☞ Wallfarthen.
☞ Ritter Güther.

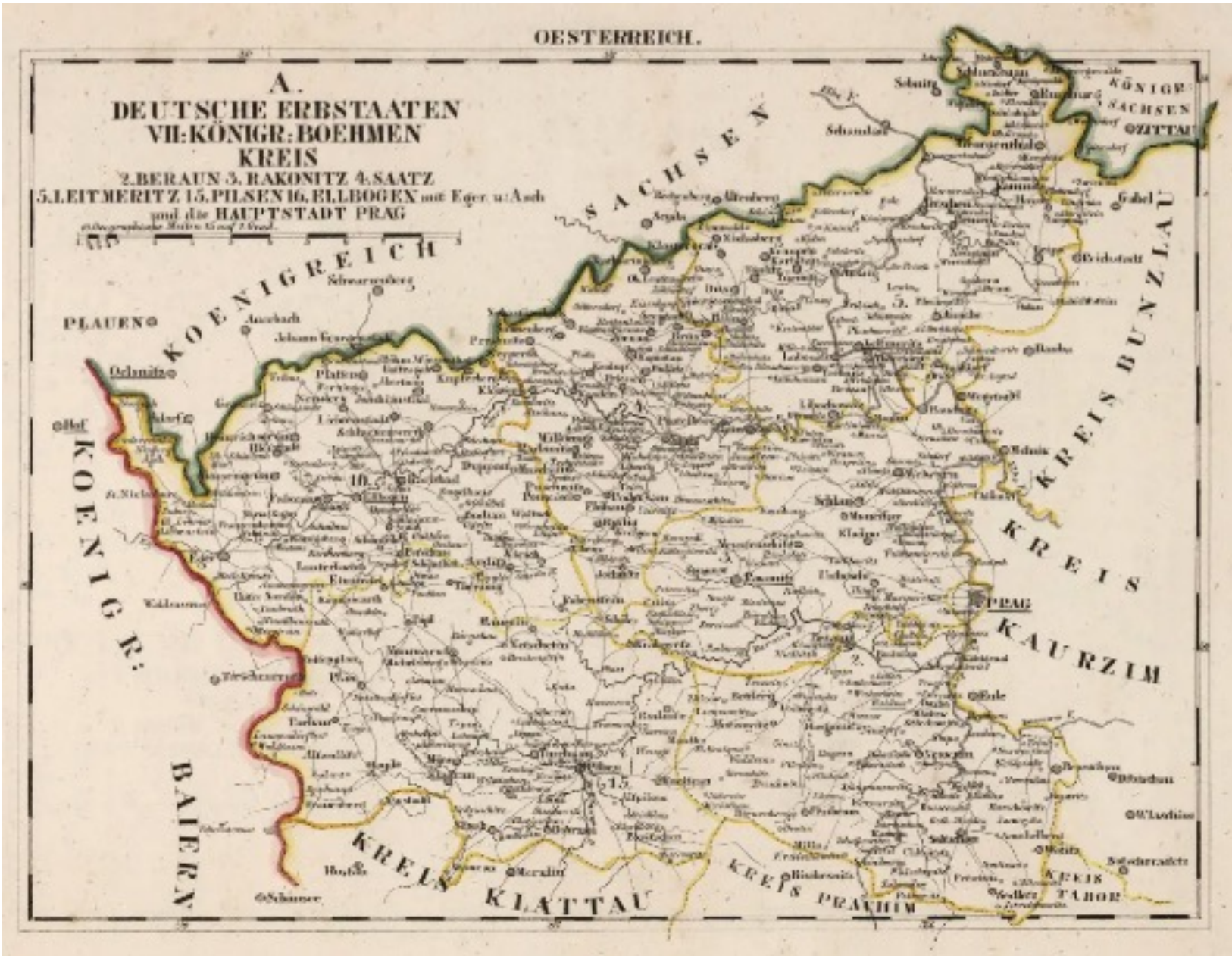
Die Umgebungen von **CARLSBAD** und **EGER**
als Orientirungskarte für Kurgäste.

Historická mapa
1830

Prag bey Franz Zimmer und Sohn, Kunsthandlern.

Georg Joachim Goschen
1830

Historická mapa
1847

Karte der Bezirke
Eger, Asch, Falkenau und Graslitz.
Maßstab 1:250,000

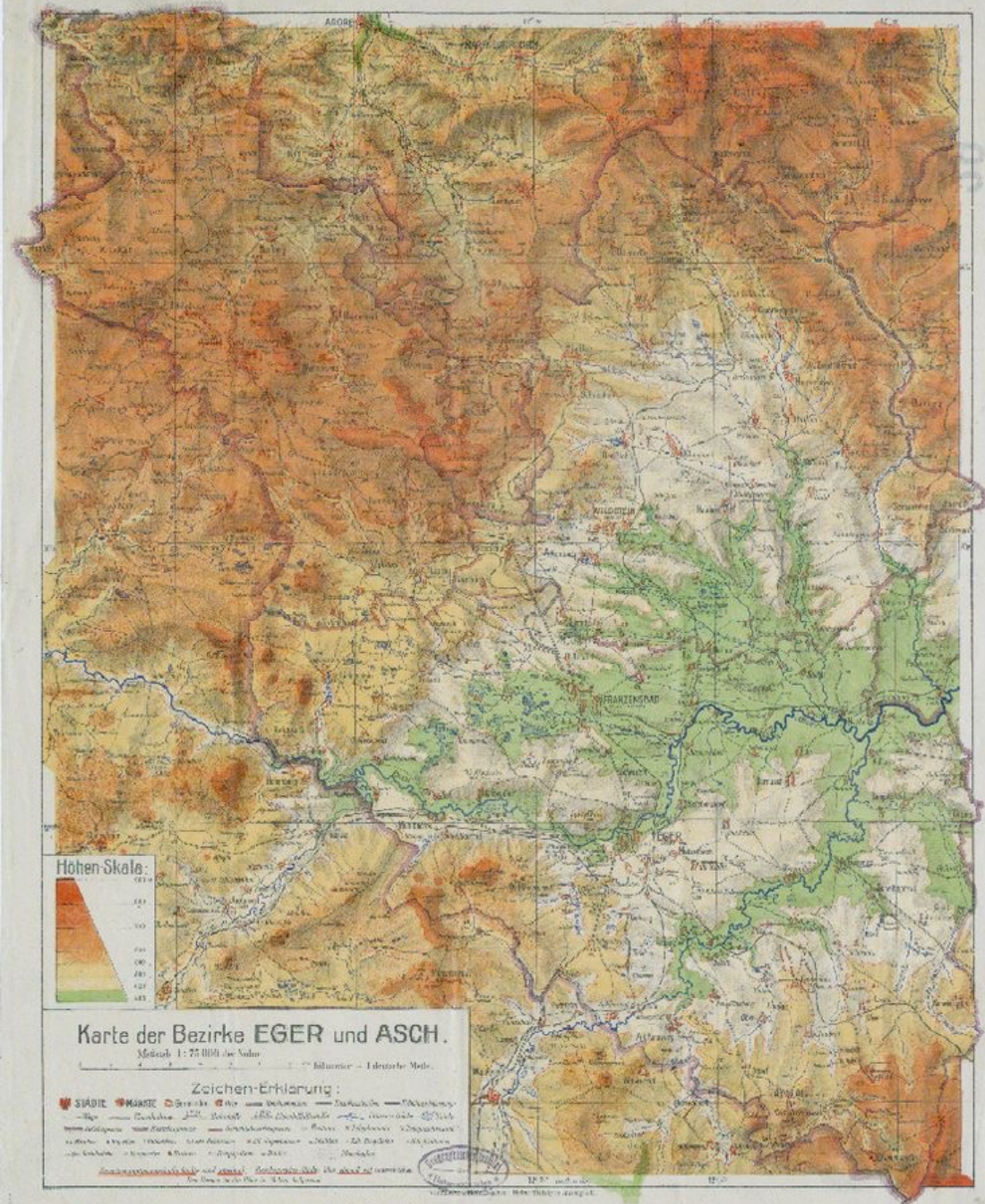
— Eisenbahn, — E. R. = Eisenbahn-Station, H. S. = Haupt-Station, — Telegraf, — Reichsstraße, — Andere Straßen, — Wege, — Markungsgrenze, — Grundbesitz, — Städte, — Kapellen, — Mühlen, — Pflanz, — W. B. = Wirtshaus, X Bergwerk, ■ Forst, — La. Bar

Verarbeitet von Georg Müller

Kartogr. Anst. v. G. Freytag & Berndt, Wien

Historická mapa
1900

Historická mapa
1915

Historická mapa 1921

KARTE des Königreiches **BÖHMEN** nach der Eintheilung vom Jahre 1854 auf Grundlage offizieller Daten

herausgegeben von
F. T. EMPEŠKY
PRAG 1858.
2. Auflage
Verlag von F. T. Empešky

D
Spezielle Übersicht
aller Orte
in den 13 Kreisen.

LEHDWIKER		VI. JIČINER		VII. KOLÍNARER		VIII. PRAŽSKER		IX. BRNOUER		X. PISEKER		XI. TROUBČICKER		XII. MYSKOBICER		XIII. BŘEZOVSKER	
1. Böhmen	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000

Totale der Verwaltungs-Organen und der Statistik des Kronlandes Böhmen.

Verwaltungs-Organ	Statistik	Verwaltungs-Organ	Statistik
1. Kreis	1.000.000	1. Kreis	1.000.000
2. Kreis	1.000.000	2. Kreis	1.000.000

B Generelle Übersicht der öffentlichen Verwaltungsmittel, 1. Einkommen, 2. Ausgaben, 3. Vermögen, 4. Schulden, 5. Grundbesitz, 6. Bevölkerung, 7. Industrie, 8. Handel, 9. Verkehrsmittel, 10. Bildung, 11. Religion, 12. Militär, 13. Polizei, 14. Justiz, 15. Verwaltungskosten.

Spezieller Verwaltungs-Organen und topographisch-statistische Angaben.

Organ	Statistik	Organ	Statistik
1. Kreis	1.000.000	1. Kreis	1.000.000
2. Kreis	1.000.000	2. Kreis	1.000.000

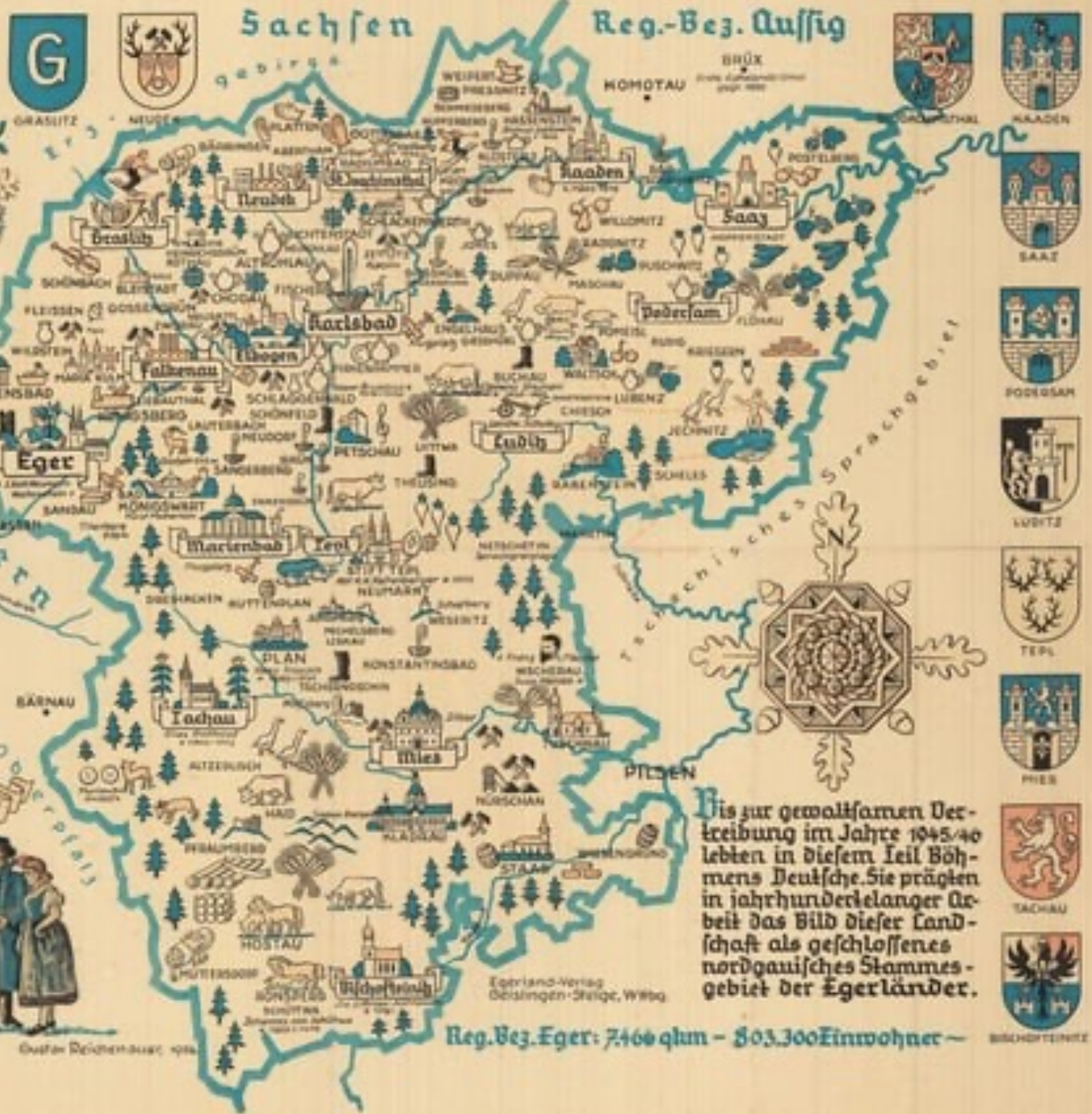
V. EGERER.

	Fl.	Qu.	W.	Fl.	Qu.	W.	Fl.	Qu.	W.	Fl.	Qu.	W.
1. Eger 7.3.4.7.8.9a. 9b. 11b	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. Sach	8.9b. 11b	6	1	4	2							
3. Buchau	8.9b. 11b	6	2	3	10							
4. Elbogen	8.9a. 9b.	6	2	4	18							
5. Falkenberg	8.9b. 11b.	6	2	4	17							
Leinb. Wt.												
6. Graslitz	8.9b.	6	2	4	16							
7. Joachimsthal	8.9b.	6	2	4	14							
8. Karlsbad	8.9b. 11b.	6	2	3	9							
9. Königswart	8.9b. 11b.	6	2	3	11							
Lubow. Wt.												
11. Neudek	8.9b.											
12. Pölschau	8.9b.	6	2	3	13							
Thaunung Wt.												
13. Pfaumbers	8.9b.	6	1	2	7							
14. Plan	8.9b. 11b.	6	1	2	5							
15. Platten	8.9b.	6	2	4	15							
16. Tachau	8.9a. 9b.	6	1	2	6							
17. Tepl	8.9b.											
Marienbad	6	2	3	12								
18. Weseritz	6	1	2	8								
19. Wildstein	6	1	1	3								

Das Egerland

Egerland hält mich fflumm!

Gustav Reichenhauer, 1914

Reg. Bez. Eger: 746 qkm - 803.300 Einwohner -

Bis zur gewaltfarnen Ver-
treibung im Jahre 1045/40
lebten in diesem Teil Böh-
mens Deutsche. Sie prägten
in jahrhundertelanger Ar-
beit das Bild dieser Land-
schaft als geschlossenes
nordgauisches Stammes-
gebiet der Egerländer.

Das Egerland

EGER
ehem. freie Reichsstadt

ASCH

FALKENAU

ELBOGEN

KARLSBAD

MARIENBAD

Eghalanda hálts enk j'ámm!

Gustav Reichenauer, 1954

Reg. Bez. Eger: 7.466 qkm - 803.300 Einwohner ~

GRASLITZ

NEUDEK

Egerland - Heimatland
 Fesche Madeln
 Zwei Herzen und ein Schlag
 Festwalzer
 Ach, Ich liebe dich
 Wie einst daheim
 Ruhige Nacht

Mondschein an der Eger
 Falkenauer Bummel
 Trachten-Walzer
 Blumengrüße
 Wenn eine Frau die Wahrheit spricht
 Polsterl-Tanz
 Rauschende Birken

KAADEN

SAAZ

PODERSAM

LUDITZ

TEPL

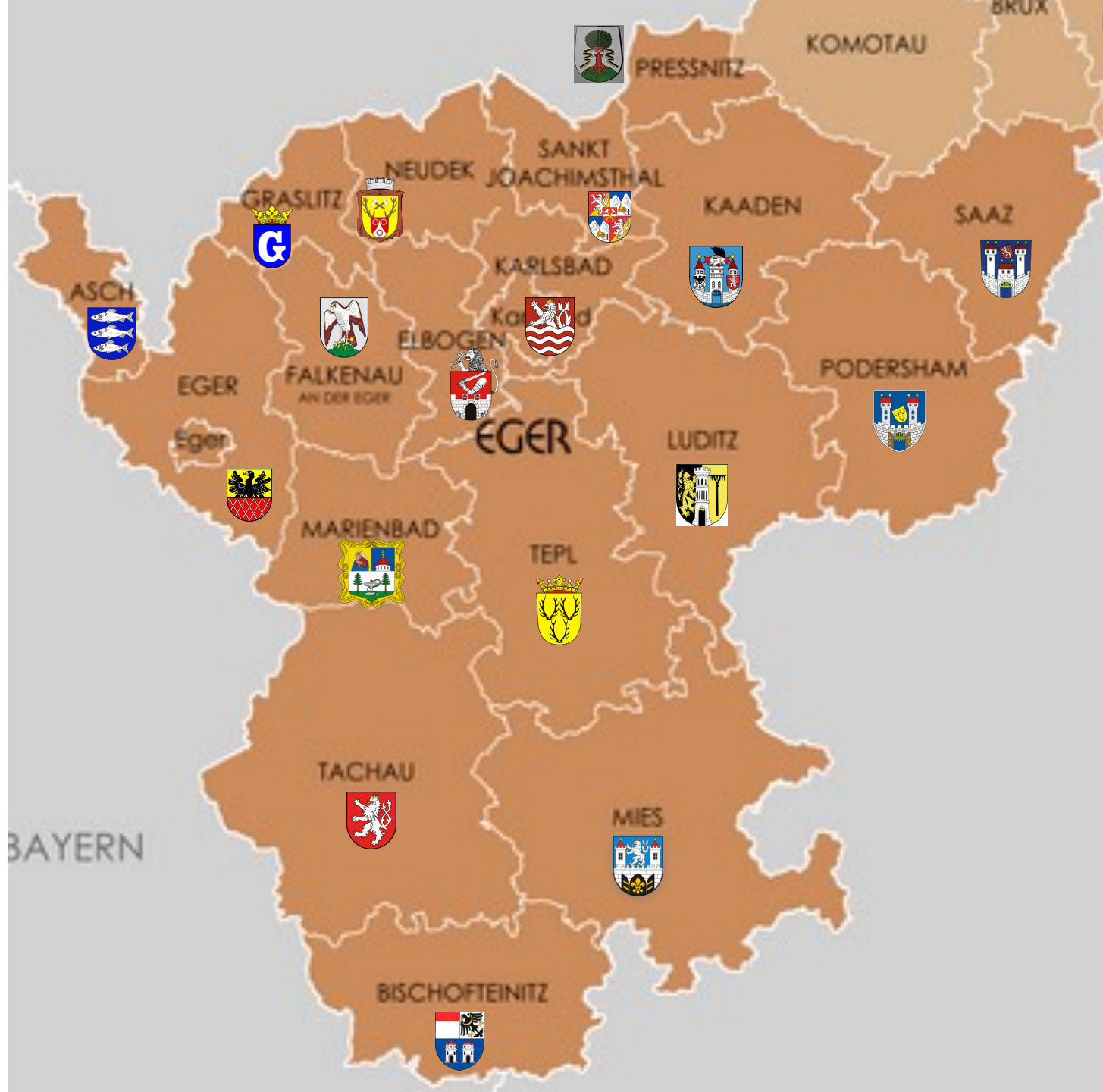
MIES

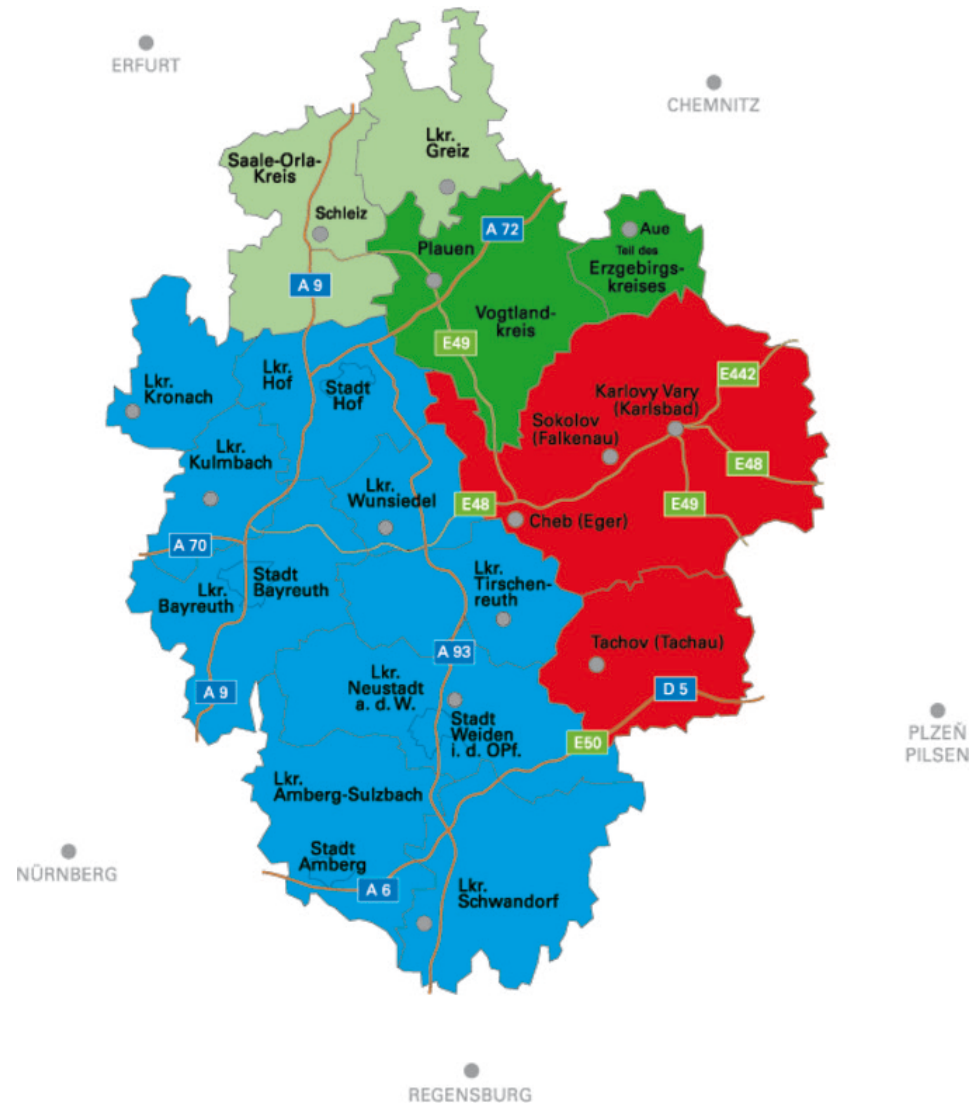
TACHAU

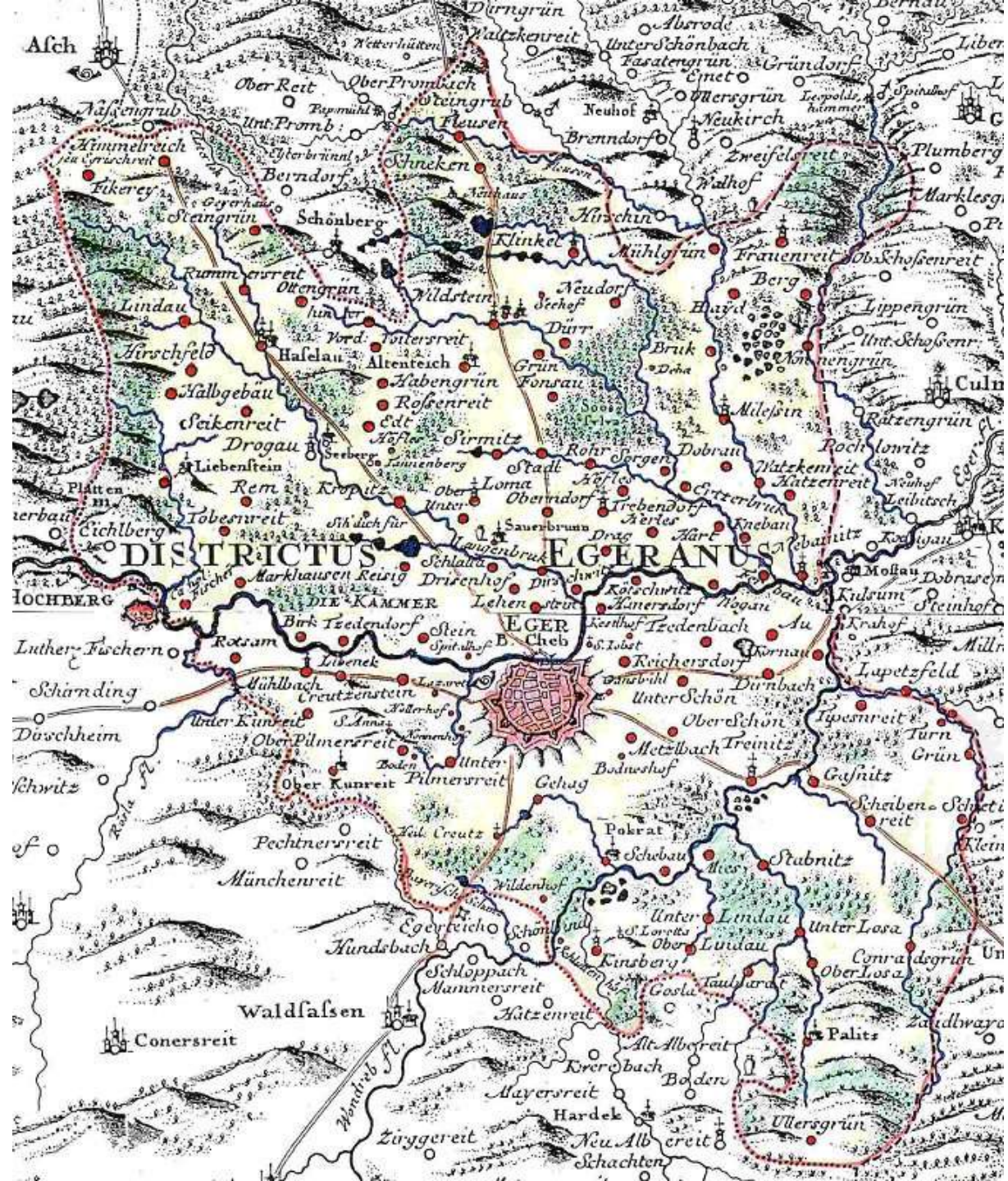

BISCHOFTEINITZ

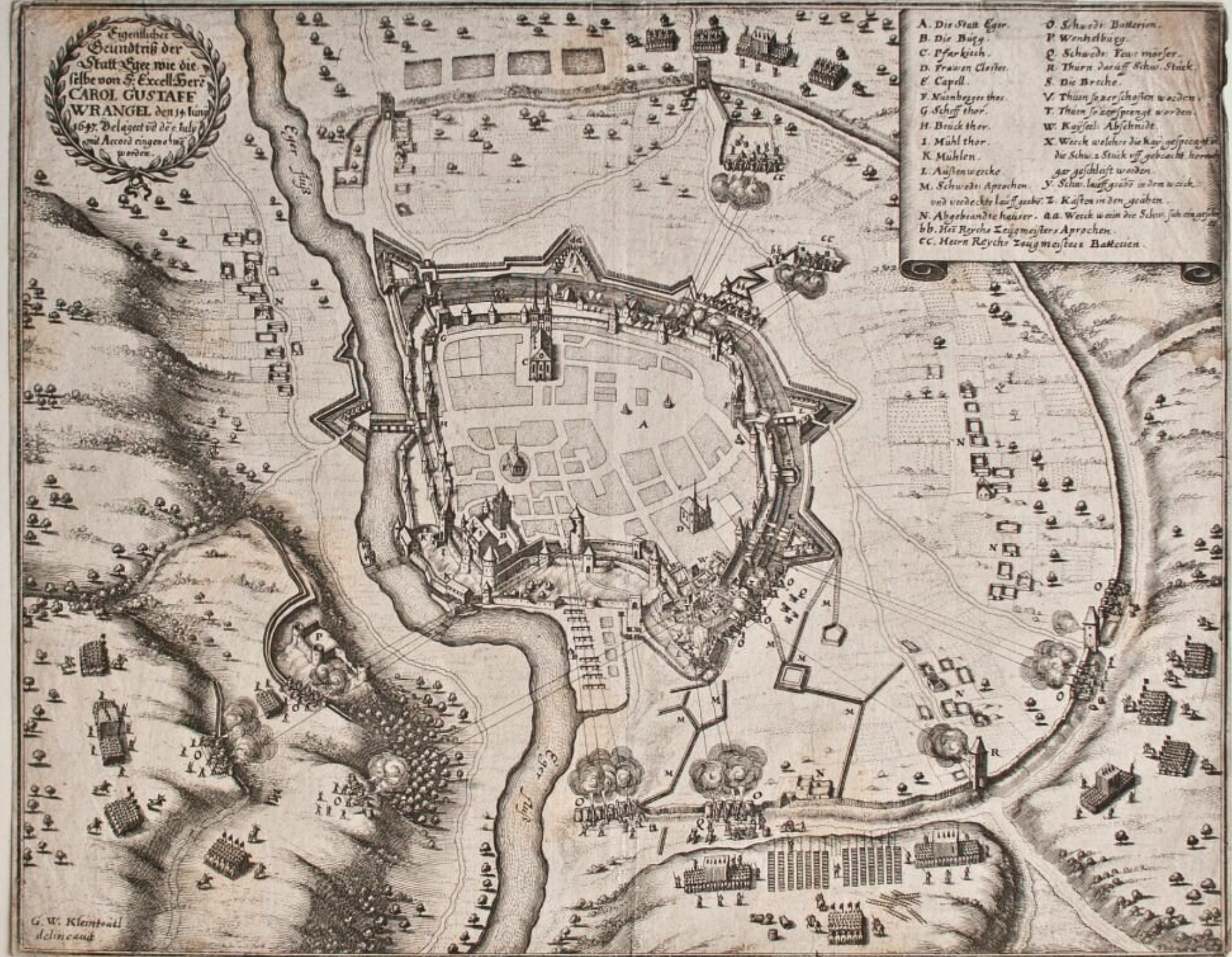
Euroregion Egrensis

Eigentlicher
Grundriß der
Stadt Eger wie die
selbe von S. Excell. Herz
CAROL GUSTAFF
WRANGEL den 14. Junii
1697. Degelegt vñ dñ 6. Julij
mit Accord eingeehret
worden.

A. Die Stadt Eger.	O. Schwed. Batterien.
B. Die Bürg.	P. Weyhelbügg.
C. Pfarckirch.	Q. Schwed. Taw: mörser.
D. Frauen Closter.	R. Thurn daruff Schw. Stück.
E. Capell.	S. Die Breche.
F. Naumburger thet.	V. Thurn so zer: schossen worden.
G. Schiff thor.	T. Thurn so zer: sprangt worden.
H. Beck thet.	W. Kay: sal. Abschnidt.
I. Muhl thor.	X. Weck: welcher die Kay: gesprangt in
die Schw. a Stück vff: gebracht worden
gar geschloß: worden.
K. Mühlen.	Y. Sinn: lauff: gräb: in dem wack:
vñ verdeckt: lauff: gräb: Z. Kästen in dem: geahen.
L. Außenwecke.	N. Abgehandte häuser.
M. Schwed: Apothen.	aa. Weck: wain die Schw. sah: an: gey:
bb. Hof: Rorichs Zeug: meisters Apothen.
	cc. Hurn: Rorichs Zeug: meisters Batterien.

G. W. Klenck
delincant

Ausgegeben im städtischen
Büroamt 1921.

PLAN VON EGER

(mit Bebauungsgebiet)

von Straßen und Plätzen
Bezeichnungen

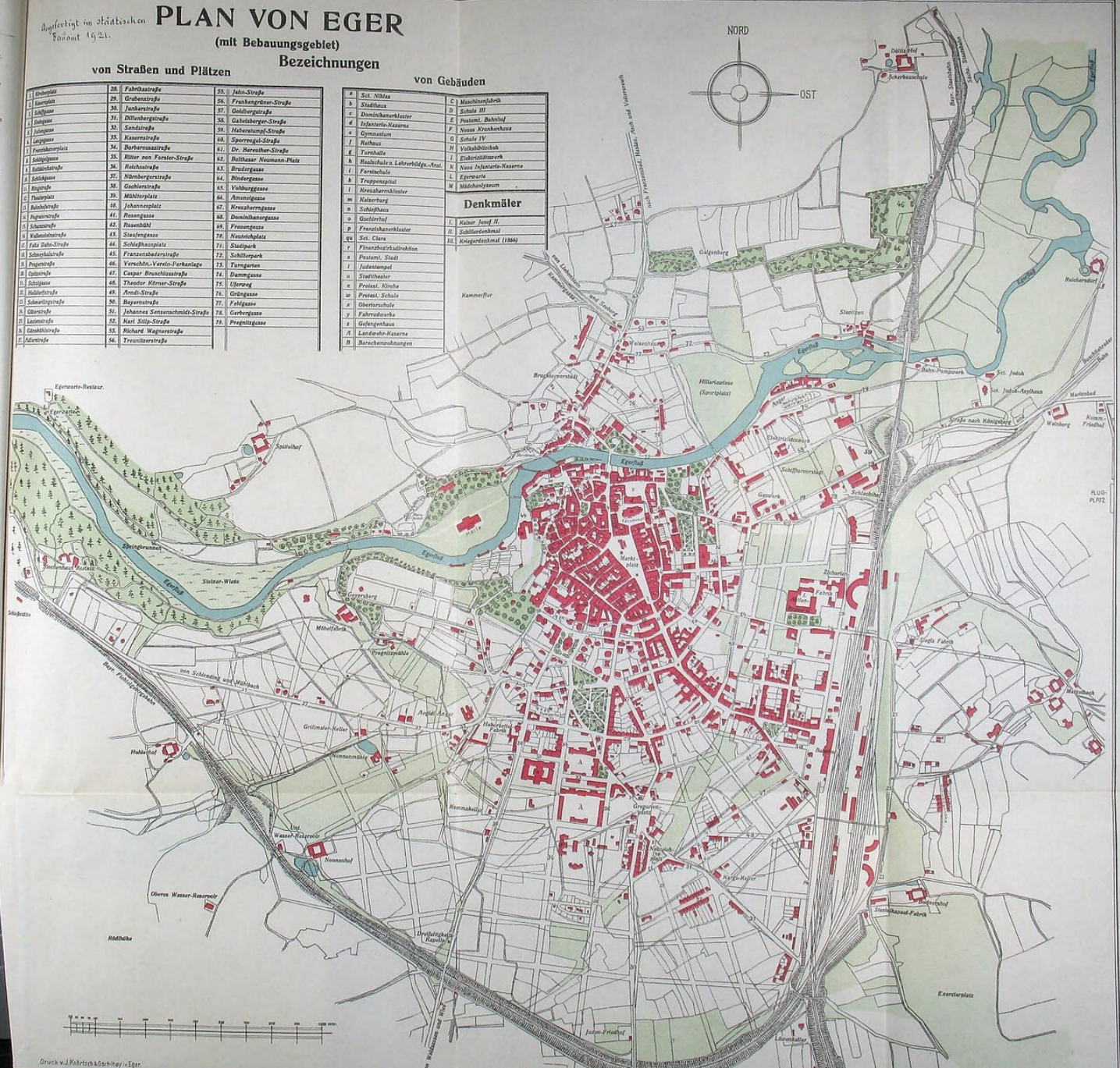
1 Erdbeerplatz	28 Fabrikstraße	55 Jahnstraße
2 Gumpert	29 Grobenstraße	56 Frankengraben-Straße
3 Schlegasse	30 Junkerstraße	57 Goldbergerstraße
4 Ludwig	31 Döllingerstraße	58 Goldberger-Straße
5 Langgasse	32 Söndstraße	59 Theresienhof-Straße
6 Langgasse	33 Kasernestraße	60 Sternengasse
7 Postamtplatz	34 Bierhausstraße	61 Dr. Harenber-Straße
8 Schlegasse	35 Ritter von Fersler-Straße	62 Ballhaus Neumann-Platz
9 Kuchelstraße	36 Reichsstraße	63 Brüdergasse
10 Ringstraße	37 Nibenbergstraße	64 Brüdergasse
11 Theaterplatz	38 Gocherstraße	65 Vohburggasse
12 Ratschhofstraße	39 Mühlplatz	66 Amberggasse
13 Poppenstraße	40 Johannplatz	67 Kreuzergasse
14 Schwanstraße	41 Rosenstraße	68 Dominikergasse
15 Waldmühlstraße	42 Rosenbühl	69 Frauenstraße
16 Platz Dahn-Straße	43 Siasengasse	70 Neuschloßplatz
17 Schwanstraße	44 Schlossplatz	71 Stadtpark
18 Propertstraße	45 Fasanengasse	72 Stadtpark
19 Gumpert	46 Veronik-Veronik-Parkestraße	73 Tarngraben
20 Gumpert	47 Caspar Bruchstraße	74 Damngasse
21 Hübnerstraße	48 Theodor Körner-Straße	75 Uferweg
22 Schwanstraße	49 Anna-Straße	76 Grabgasse
23 Gumpert	50 Bayernstraße	77 Füllgasse
24 Lantstraße	51 Johannes Semenschmidt-Straße	78 Gerbergasse
25 Gumpert	52 Karl Sillp-Straße	79 Propertgasse
26 Gumpert	53 Richard Wagner-Straße	
27 Gumpert	54 Treuttmayr-Straße	

von Gebäuden

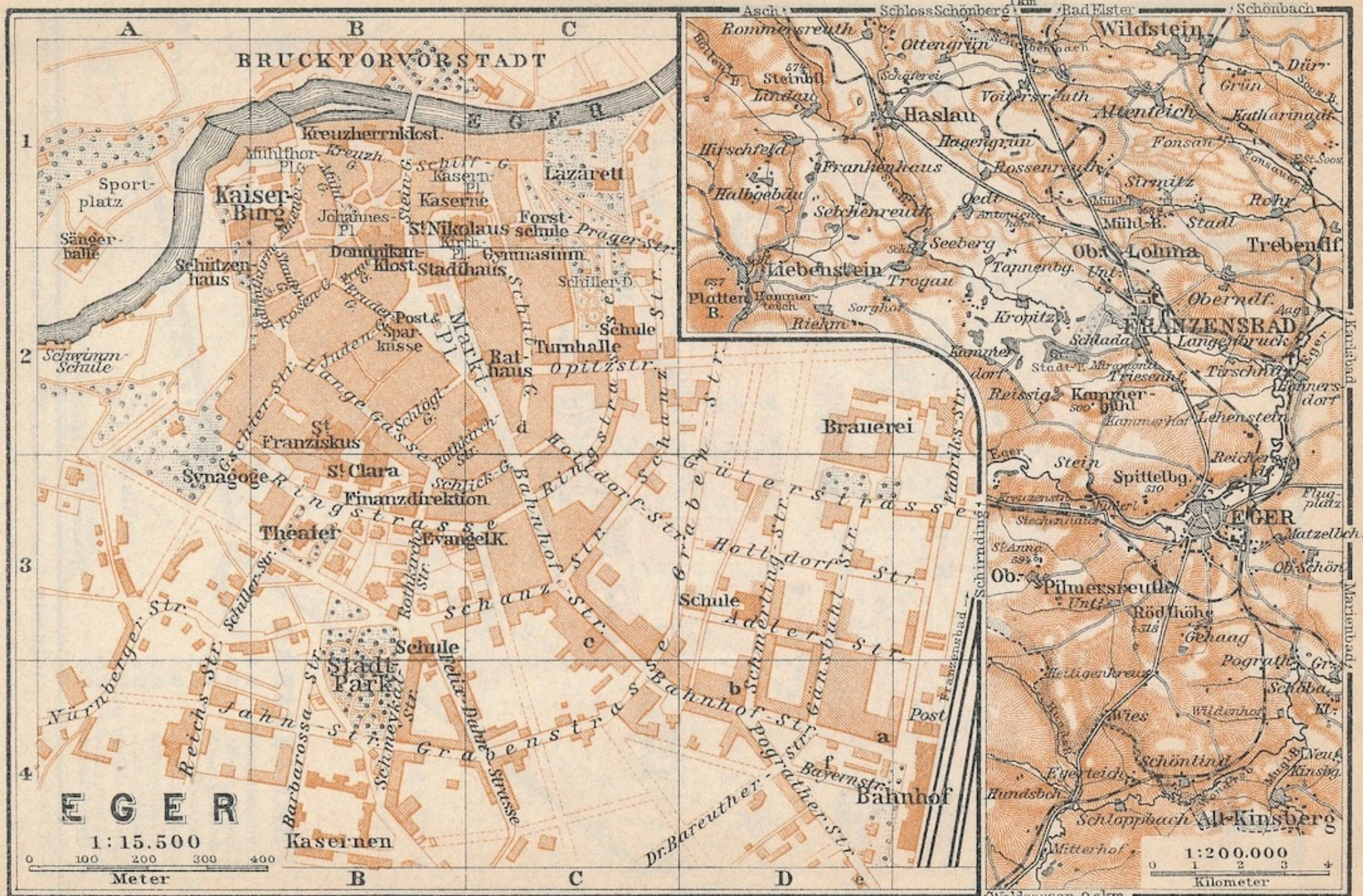
A St. Nikolaus	C Maschinenfabrik
B St. Nikolaus	D Schule III
E Dorotheen-Kloster	F Postamt, Bahnhof
G Infanterie-Kaserno	H Neue Krankenkasse
I Gymnasium	K Schule IV
L Rathaus	M Volkshochschule
N Rathaus	O Eisenwerk
P Hochschule u. Lehrerbildg.-Anst.	Q Neue Infanterie-Kaserno
R Farnschule	S Egerer
T Propertplatz	U Mädelgasse
V Kreuzer-Kloster	
W Katerberg	
X Schulhaus	
Y Gocherhof	I. Kaiser Josef II.
Z Franziskanerkloster	II. Schillerdenkmal
aa St. Clara	III. Königdenkmal (1864)
ab Finanzabteilung	
ac Postamt, Stadt	
ad Theater	
ae Präses. Kirche	
af Präses. Kirche	
ag Oberstadt	
ah Fabrikstraße	
ai Güterhaus	
aj Landwehr-Kaserno	
ak Barackenbauten	

Denkmäler

I. Kaiser Josef II.
II. Schillerdenkmal
III. Königdenkmal (1864)

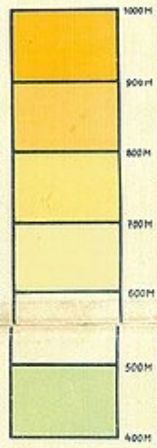

Karte des Bezirkes Graslitz.

Maßstab 1:50.000.

Zum Unterrichtsgebiete der Volksschulen mit deutscher Unterrichtsprache mit Erlaß des Ministeriums des Landesunterrichts in Prag vom 5. Nov. 1930, Z. 4761 kult. u. sch. et. 18. 1.

Höhen-Skala.

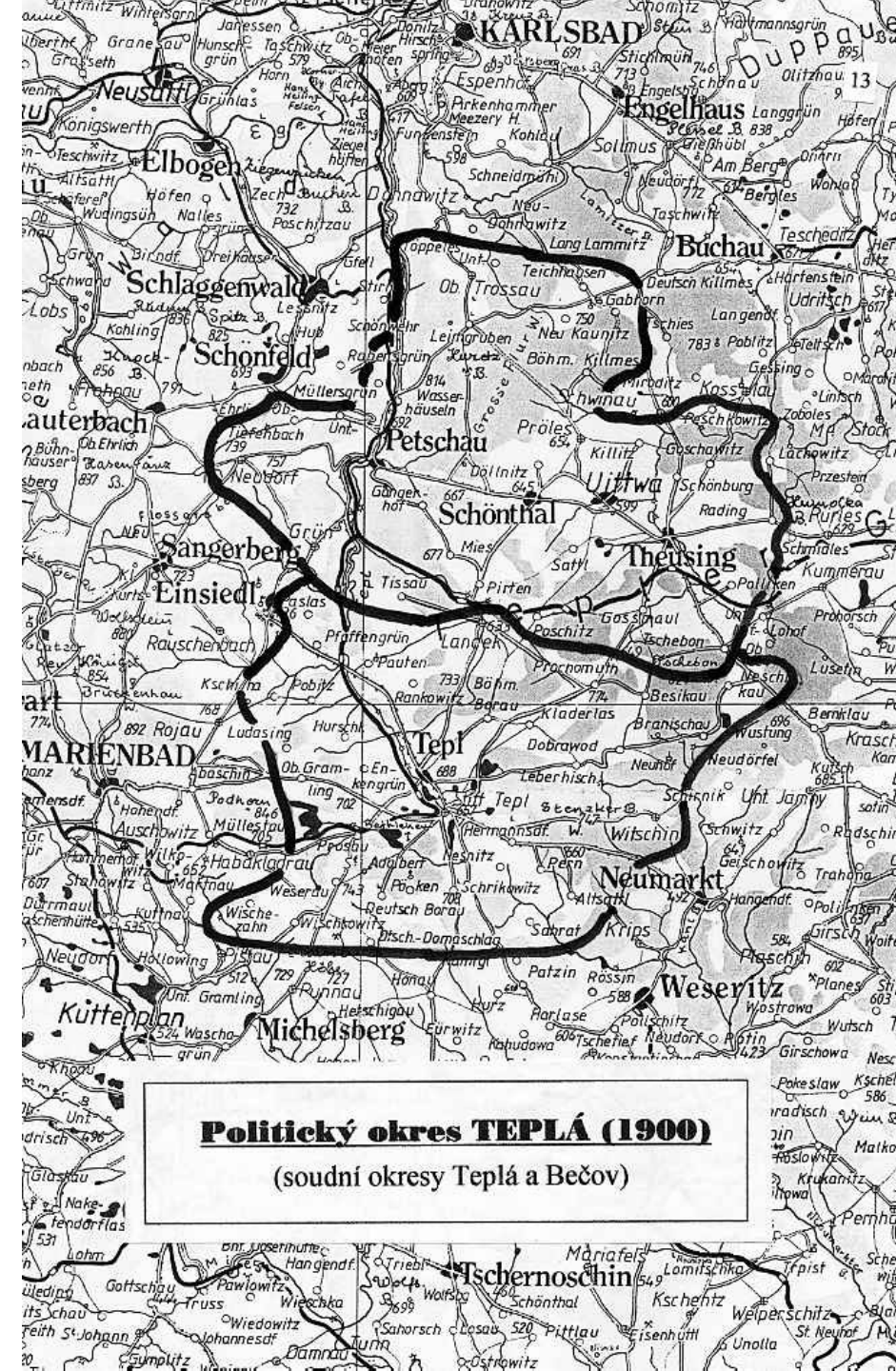
Zeichen-Erklärung.			
	Staatstraße		Seilbahn
	Bezirksstraße		Bräcken
	Schall Kabergrube		Bäche u. Flüsse
	Höhe		Fische
	Eisenbahn		Sümpfe u. Moore
			Kontingente
			Bezirksgrenze
			Seil- u. Flöße-Act
	6 Kirche		6 Einzelhäuser
	1 Kapelle		Küstergrube
	† Kreuz u. Dillstock		Wohnhaus
	† Friedhof		Kegelhäuser
	o Mühle		Schilling
			Wald

Verlag des Reichs-Verlagsanstalt

Maßstab 1:72000

Verlag des Reichs-Verlagsanstalt

LANDKREIS KARLSBAD

1:30000

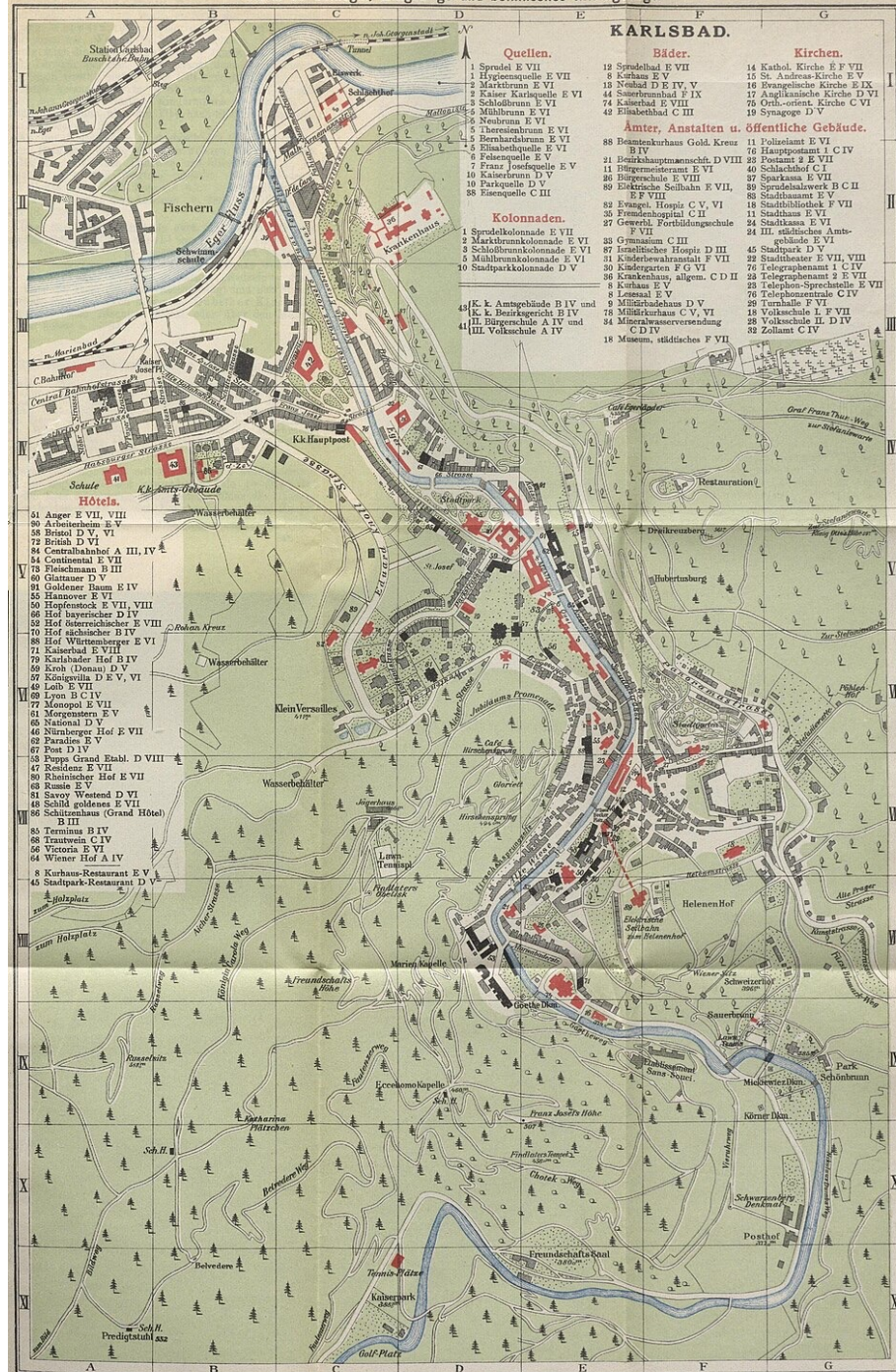

ZEICHENERKLÄRUNG

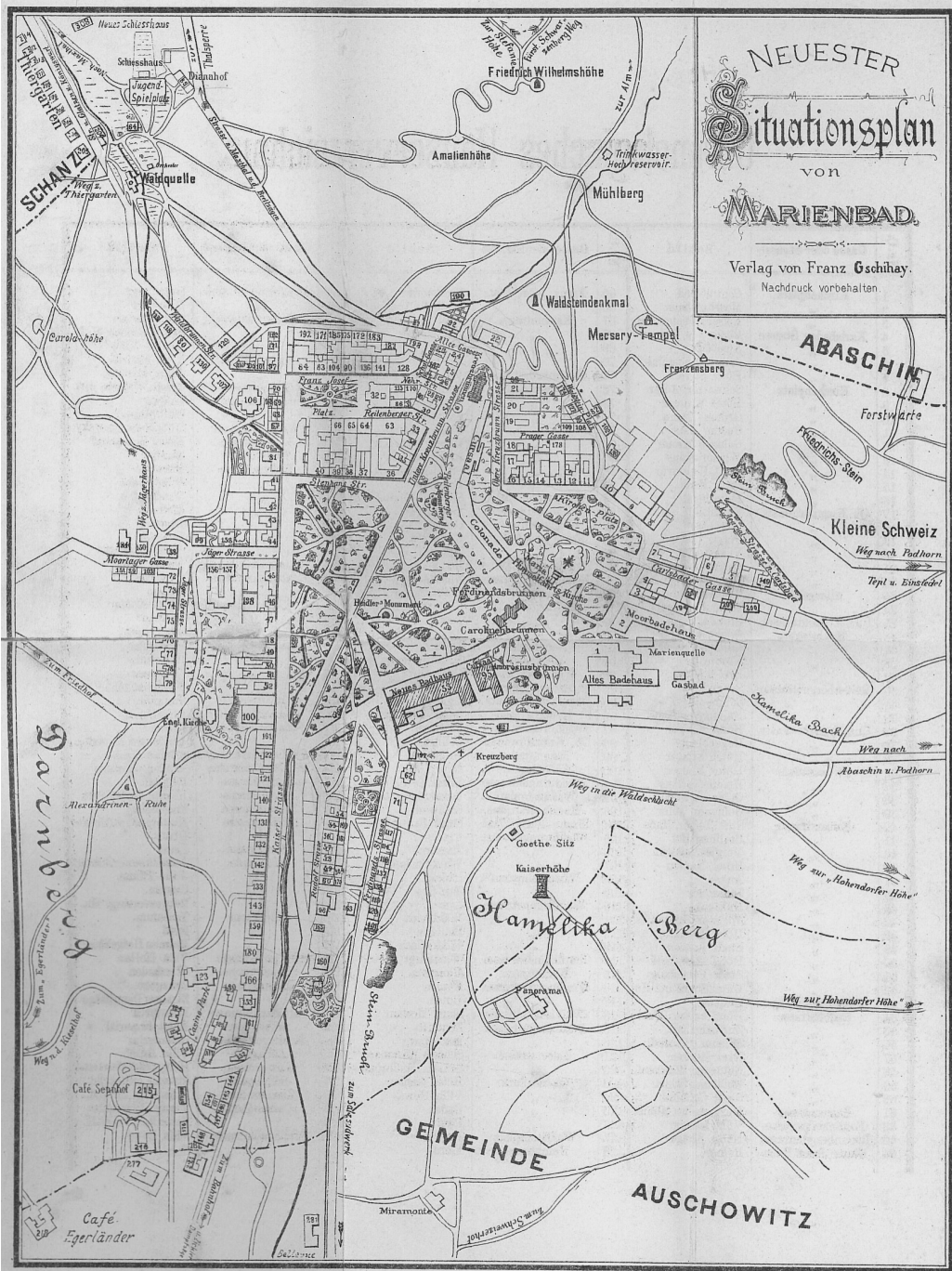
- HOCHGRENZE
- STADTGRENZE
- REICHSGRENZE
- LINDENSTRASSE
- EISENSTRASSE
- ORT
- WILD
- TEICH
- HÖHENLINIE

Verlag des Verfassers

LDHR. TEPLY

- Quellen.**
- 1 Sprudel E VII
 - 2 Hygieiaquelle E VII
 - 3 Markbrunn E VI
 - 4 Kaiser Karlsquelle E VI
 - 5 Schloßbrunn E VI
 - 6 Mühlbrunn E VI
 - 7 Neubrunn E VI
 - 8 Theresienbrunn E VI
 - 9 Bernhardsbrunn E VI
 - 10 Elisabethquelle E VI
 - 11 Felsenquelle E V
 - 12 Franz Josephquelle E V
 - 13 Kainsteinbrunn D V
 - 14 Parkquelle D V
 - 15 Eisenquelle C III
- Kolonnaden.**
- 1 Sprudelkolonnade E VII
 - 2 Markbrunnkolonnade E VI
 - 3 Schloßbrunnkolonnade E VI
 - 4 Mühlbrunnkolonnade E VI
 - 5 Neubrunnkolonnade E VI
 - 6 Sackparkkolonnade D V
- Bäder.**
- 19 Sprudelbad E VII
 - 8 Kurhaus E V
 - 18 Neubad D E IV, V
 - 44 Sauerbrunnbad E IX
 - 74 Kaiserbad E VIII
 - 43 Elisabethbad C III
 - 88 Deamenkurhaus Gold. Kreuz B IV
 - 21 Bezirkshauptmannschaft D VIII
 - 11 Bürgermeisterei E VI
 - 11 Bürgerschule E VIII
 - 89 Elektrische Seilbahn E VII, E F VIII
 - 82 Evngel. Hospiz C V, VI
 - 30 Fremdenhospiz C II
 - 27 Gewerb. Fortbildungsschule F VII
 - 23 Gymnasium C III
 - 87 Israelitisches Hospiz D III
 - 31 Kinderwahrnachts F VII
 - 30 Kindergartn F C V, VI
 - 86 Krankenhaus, allgem. C D II
 - 8 Kurhaus E V
 - 8 Lesesaal E V
 - 9 Mühlbrunnbad D V
 - 78 Militärkurhaus C V, VI
 - 34 Mineralwasserversendung C D IV
 - 18 Museum, städtisches F VII
- Kirchen.**
- 14 Kathol. Kirche E F VII
 - 15 St. Andreas-Kirche E V
 - 16 Evangelische Kirche E IX
 - 17 Anglikanische Kirche E VI
 - 76 Orb.-orient. Kirche C VI
 - 19 Synagoge D V
- Ämter, Anstalten u. öffentliche Gebäude.**
- 11 Polizeiamt E VI
 - 26 Hauptpostamt I C IV
 - 93 Postamt 2 E VII
 - 40 Schlachthof C I
 - 37 Sparkassa E VII
 - 89 Sprudelsalzwerk B C II
 - 88 Stadtbaumeister E V
 - 11 Stadtkassa E VI
 - 18 Stadtbibliothek F VII
 - 24 III. städtisches Amtsgebäude E VI
 - 45 Stadtpark D V
 - 27 Stadttheater E VII, VIII
 - 76 I. Telegraphenamt I C IV
 - 24 Telegraphenamt 2 E VII
 - 23 Telegraphen-Sprechstube E VII
 - 76 Telegraphenstation C IV
 - 28 Turmuhle F VII
 - 18 Volksschule I F VII
 - 28 Volksschule II D IV
 - 92 Zollamt C IV
- Hôtels.**
- 51 Anger E VII, VIII
 - 90 Ardennebrunn E V
 - 58 Bristol D V, VI
 - 72 British D VI
 - 84 Centralbahnhof A III, IV
 - 84 Continental E VII
 - 73 Fleischmann B III
 - 60 Glatzauer D V
 - 91 Goldener Baum E IV
 - 55 Hannover E VI
 - 50 Hopfenstock E VII, VIII
 - 60 Hof bayerischer D IV
 - 52 Hof österreichischer E VIII
 - 70 Hof sächsischer D IV
 - 88 Hof Württemberg E VI
 - 71 Kaiserbad E VIII
 - 79 Karlsbader Hof B IV
 - 88 Kroph (Donau) D V
 - 97 Königswald D E V, VI
 - 48 Lob E VII
 - 62 Lyon B C IV
 - 77 Monopol E VII
 - 61 Morgenstern E V
 - 65 National D V
 - 46 Nürnberger Hof E VII
 - 69 Paradise E V
 - 67 Post D V
 - 53 Poppa Grand Etabl. D VIII
 - 47 Residenz E VII
 - 90 Rheinischer Hof E VII
 - 63 Russe E V
 - 81 Savoy Westend D VII
 - 48 Schild goldenes E VII
 - 86 Schützenhaus (Grand Hôtel) B III
 - 85 Terminus B IV
 - 68 Trautwein C IV
 - 56 Victoria E VI
 - 64 Wiener Hof A IV
 - 8 Kurhaus-Restaurant E V
 - 45 Stadtpark-Restaurant D V

NEUESTER
Situationsplan
 von
MARIENBAD.
 Verlag von Franz Gschihay.
 Nachdruck vorbehalten.

ABASCHIN

GEMEINDE
AUSCHOWITZ

Lith. Jos. Gschihay, Marienbad.

Geschichte
der
Stadt Eger
und des
EGERLANDES
von
Vinzenz Prökl.

Eger
und
Das Egerland.

Historisch, statistisch und topographisch dargestellt

von
Vinzenz Prökl,
Archivar und Cassa-Controllor der königl. priv. Stadt Eger.

Erster Band.

Mit 11 Abbildungen.

Auf Kosten des Verfassers.

In Commission bei Kobrlich & Stöckh in Eger, und bei G. Haase Zöhne in Prag.

Prag und Eger. 1845.

Gedruckt im Artistisch-topographischen Institut von C. W. Medau & Comp.

Eger und das Egerland.

Historisch, statistisch und topographisch dargestellt

von

Vinzenz Prökl,

Inspector und emer. Rath in Eger.

Zweite neu umgearbeitete bedeutend vermehrte und verbesserte Auflage,

nebst einer vollständigen Darstellung

von

Herzog Waldsteins letzten Lebensjahren und Tod in Eger.

In 20 bis 24 Lieferungen à 3 Bogen

und 20 lithographirten und theilweise in Farbendruck ausgeführten Beilagen.

Auf Kosten und im Selbstverlage des Verfassers.

Falkenan a. d. Eger.

Druck von Müller & Weiser.

1877.

Eger und das Egerland

historisch, statistisch und topographisch dargestellt

von

Vinzenz Prökl,

Inspector und emer. Rath in Eger, Mitarbeiter der arch. Zeitschrift in München.

Zweite, neu umgearbeitete, bedeutend vermehrte und verbesserte Auflage

nebst einer

vollständigen Darstellung

von

Herzog Waldstein's letzten Lebensjahren und Tod

in Eger.

In 27 Lieferungen à 3 Bogen

und 24 lithographirten und theilweise in Farbendruck ausgeführten Beilagen.

Auf Kosten und im Selbstverlage des Verfassers.

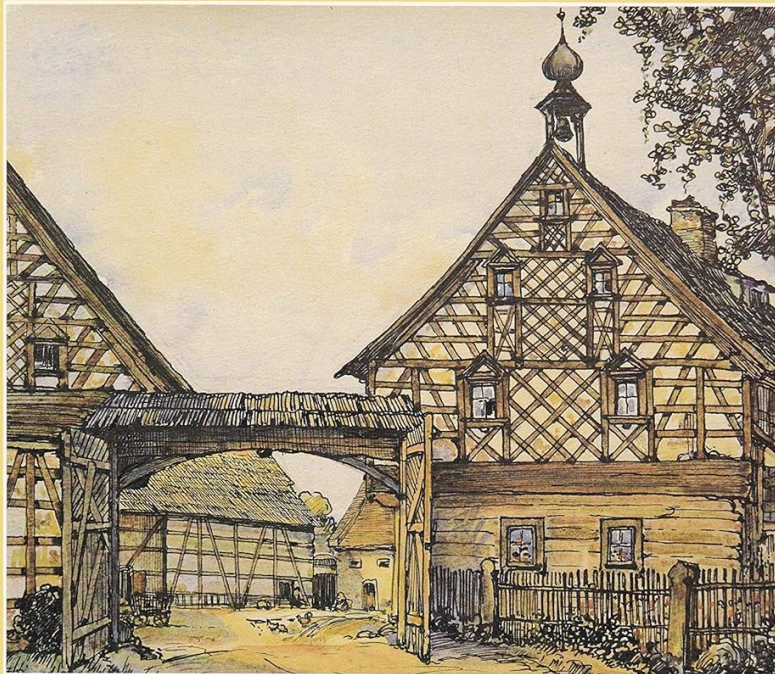

Falkenan, 1877.

Druck von Müller & Weiser.

Eger und das Egerland

*Volkskunst
und Brauchtum*

LangenMüller

Ernst Bartl

Egerland einst und jetzt

Egerland-Verlag, Geislingen-Stg.

CHEBSKÝ MĚSTSKÝ STÁT

*počátky
a vrcholné
období
do počátku
16. století*

FRANTIŠEK
KUBŮ

IM
XI

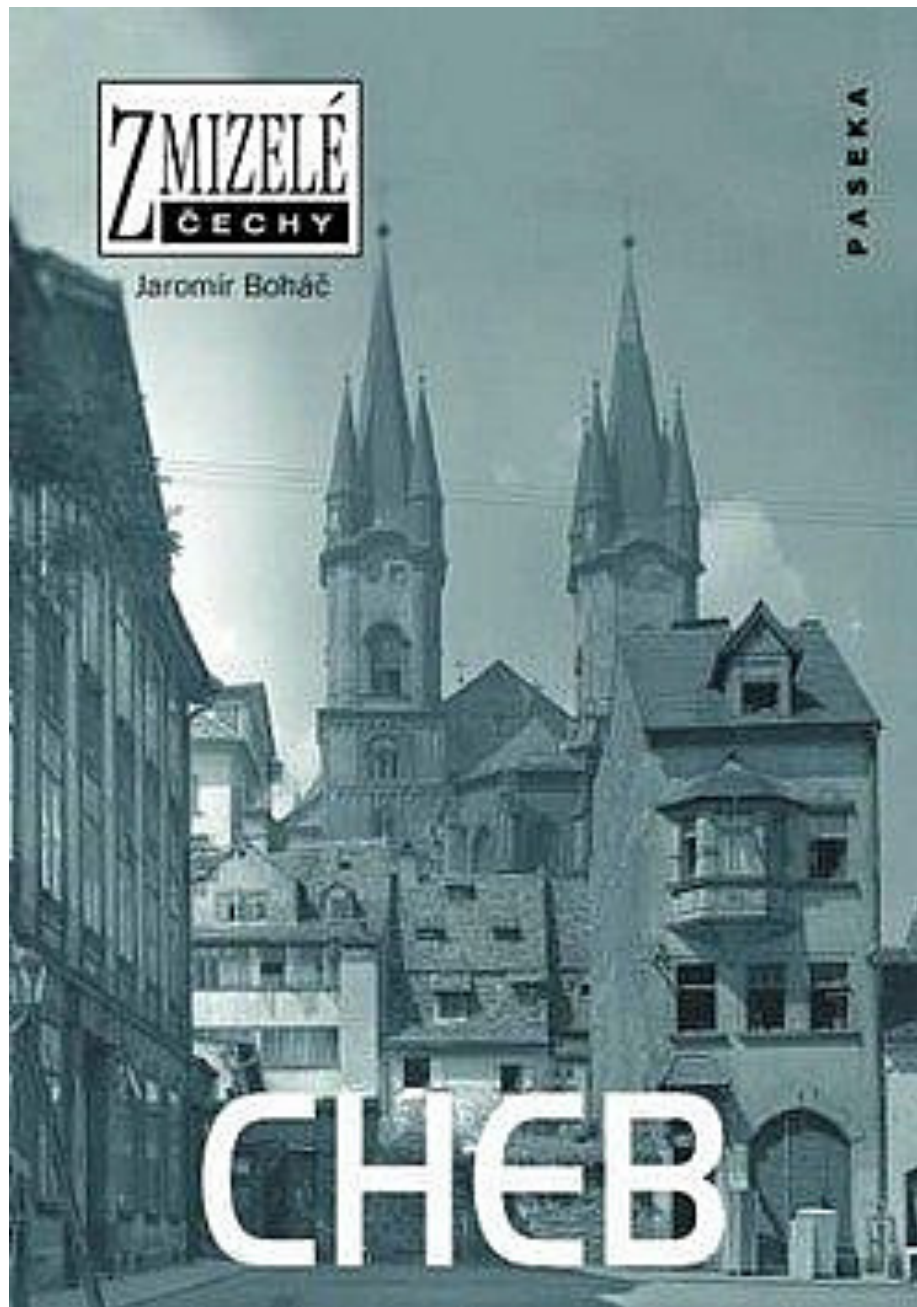

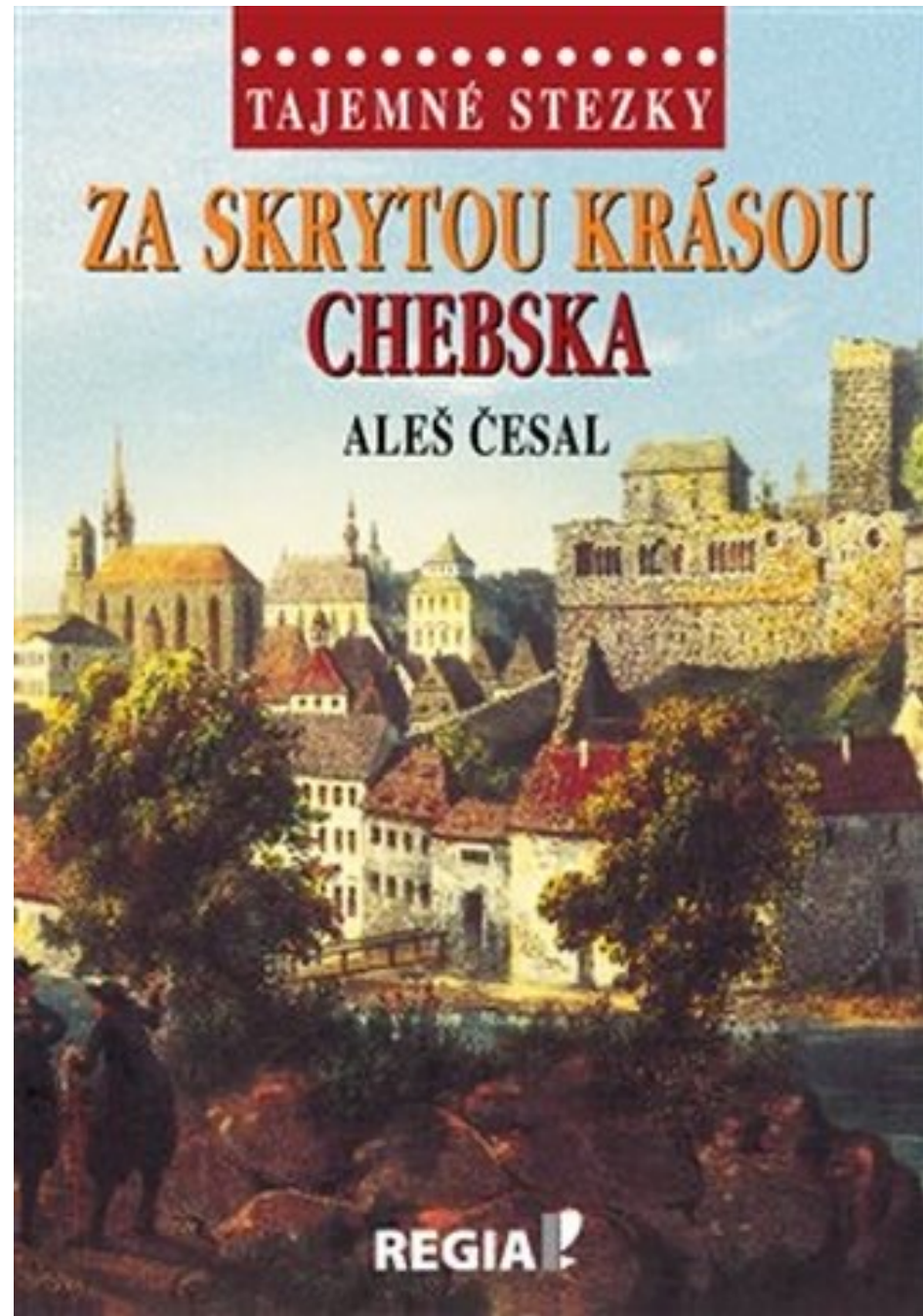
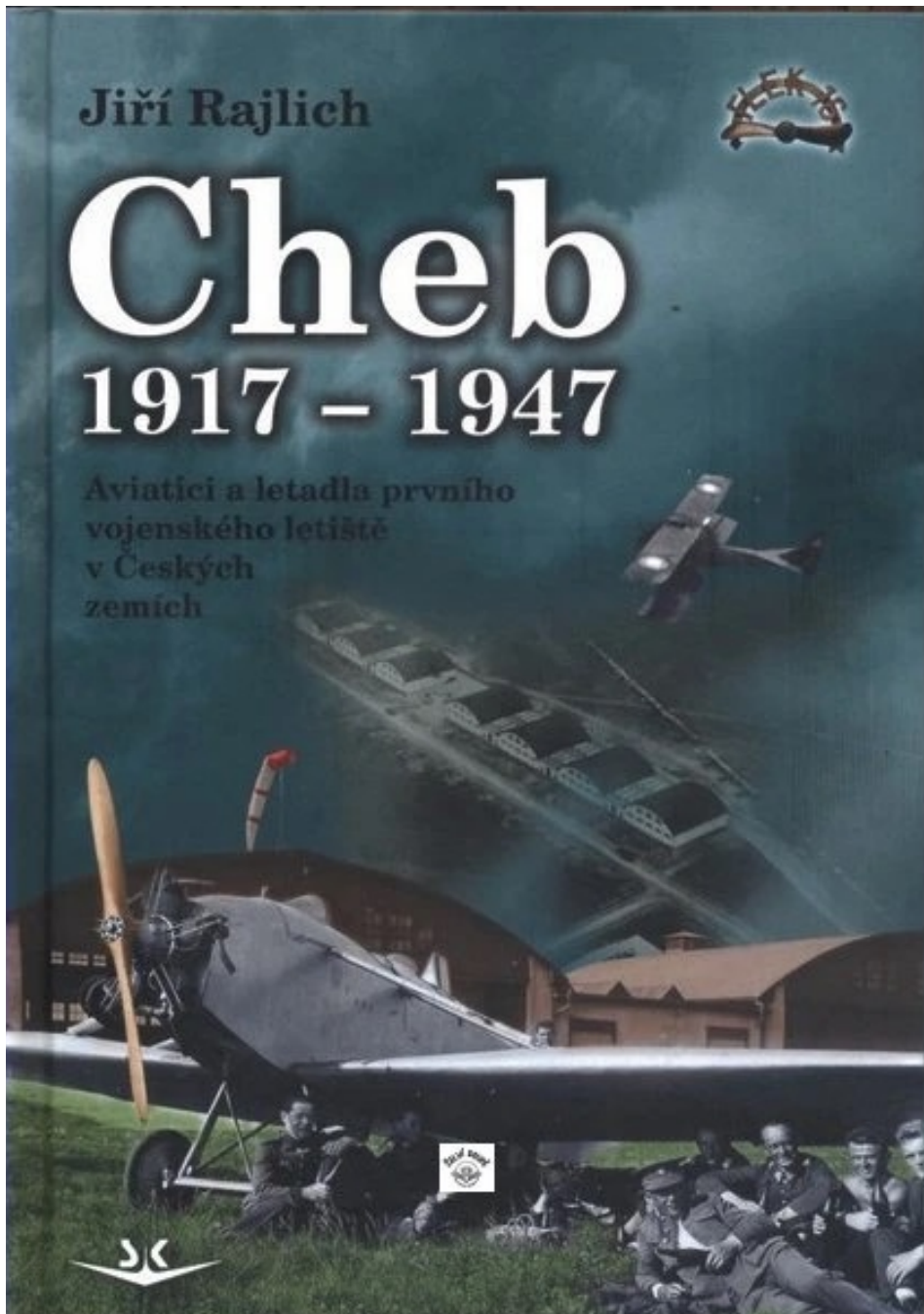
ŠTAUFSKÁ ministerialita na Chebsku

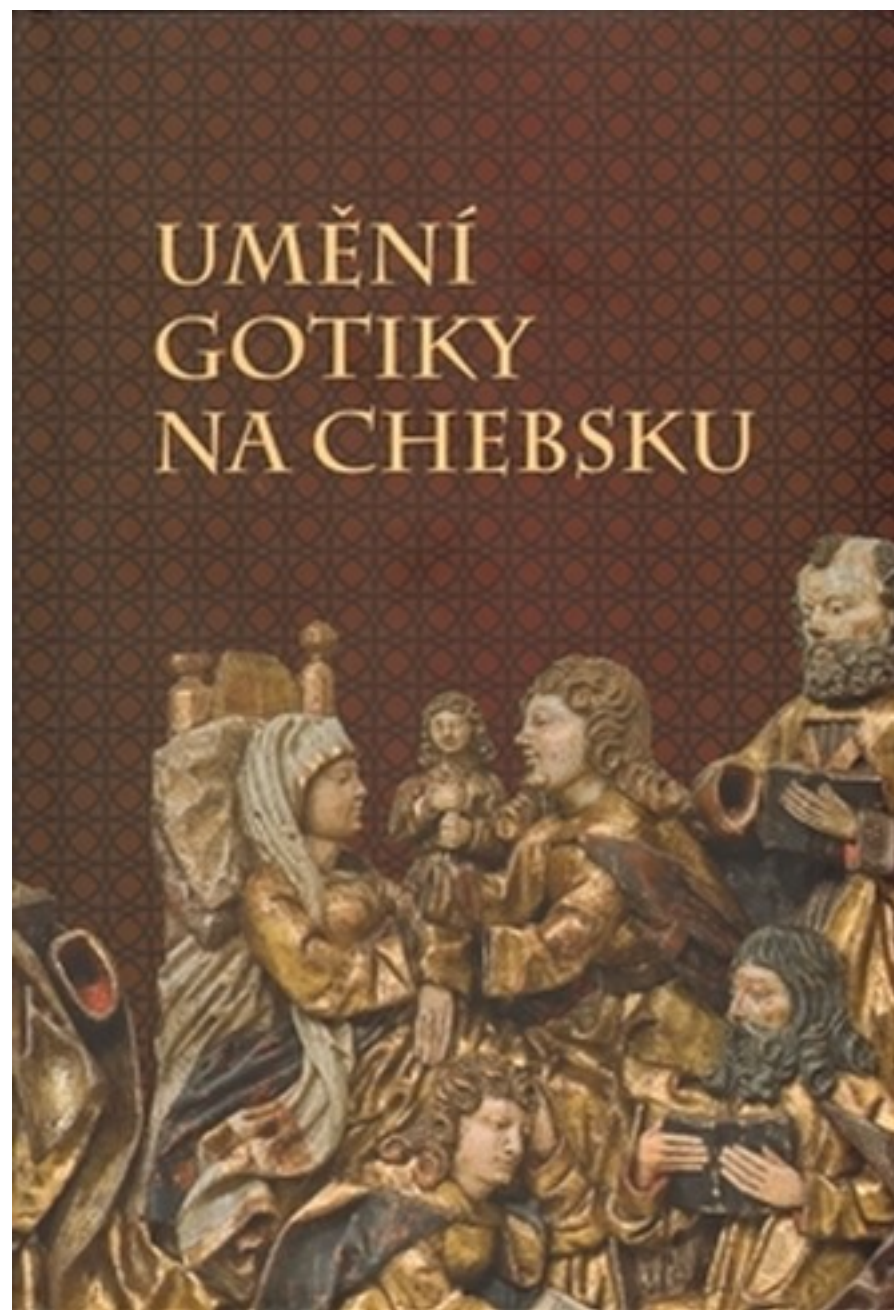
FRANTIŠEK KUBŮ

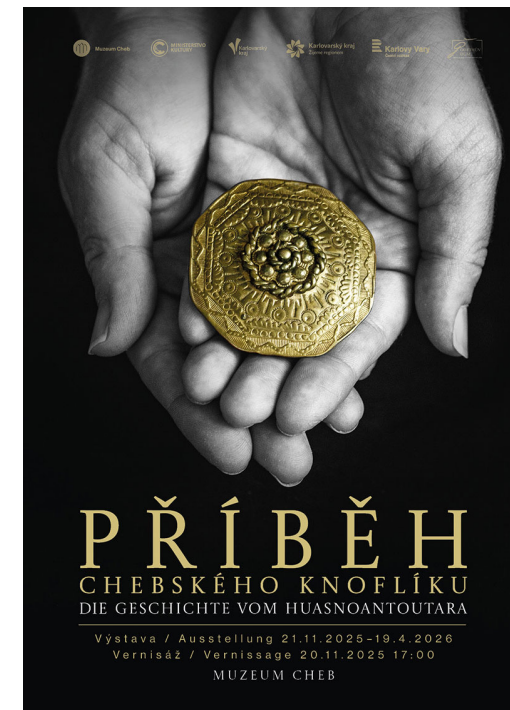
CHEBSKÉ MUZEUM

Chebské muzeum

Muzeum Chebska v Marktredwitz

Muzeum knoflíků v Bärnau

- Chebsko od 6. století bylo osídleno českým **kmenem Hbanů**, který měl hradiště v místech dnešního chebského hradu. V 10. století se stává součástí markrabství Nordgau při Bavorském vévodství. V roce 1061 je první písemná zmínka o Chebu v listině římsko-německého krále Jindřicha IV. pod názvem **Egire**. Slovo Egire vychází z keltského jména protékající řeky **Agara**, což je český **Ohře**. Později se v němčině začalo Chebu říkat **Eger**.
- Do roku 1146 je Chebsko majetkem **hrabat z Vohburgu**, poté ho získává **Konrád III. Štaufský** a stává se majetkem jeho **rodu Hohenštaufů**. Několik členů rodu Hohenštaufu bylo císaři Svaté říše římské a zde v Chebu zřídili své sídlo. V roce 1167 ho získává člen tohoto rodu Fridrich I. Barbarossa.
- Řekne-li se v Německu Cheb, některým Němcům se okamžitě vybaví císař Fridrich Barbarossa, který je v Německu populární jako Karel IV. u nás. Vypráví pověst, že spí se svými rytíři v hoře Kyffhäuser v Durynsku v Německu a až bude Německu nejhůře, že vyjde ven a pomůže mu. Je to podobná pověst, jako u nás o Blanických rytířích.
- **Císař Fridrich Barbarossa** se narodil v roce 1122, římsko-německým králem se stal v roce 1152 a římským císařem roku 1155. V roce 1158 se za pomoci Boloňských právníků ustanovil takzvané Božské císařství a od té doby se středověká Říše římská, které prvním císařem byl Karel Veliký v roce 800, přejmenovala na **Svatou říši římskou**. Šlo vlastně o ideu nadstátní instituce, která měla sjednotit všechny tehdejší křesťanské země. Byla to jakási obdoba dnešní Evropské unie, která má pro změnu panevropské ideje. Císař Fridrich Barbarossa utonul v řece Göksu v Malé Asii na 3. křížové výpravě dne 10.6.1190. Císař Fridrich Barbarossa měl rád Cheb a s oblibou zde pobýval.
- Císař Fridrich Barbarossa vybuřoval nejpozději v roce 1179 v Chebu **císařskou falc** (jediná na území dnešní Česká republiky), tj. jakési hlavní město Svaté říše římské, dodnes poměrně zachovalý románský hrad se svojí dominantou Černou věží a s evropským unikátem - vzácnou dvoupatrovou románsko-gotickou kaplí sv. Erharda a Uršuly. Vzhledem k tomu, že většina ostatních císařských falcí byla později zničena, jde v Chebu o jednu z nejlépe zachovalých císařských falcí na světě.
- V okolí Chebu se dodnes zachovalo několik hradů z tohoto období, vybudovaných šlechtici z doby Hohenštaufů, tzv. ministeriálů. Dodnes na Chebsku stojí tyto **hrady**:
 - Podhradí (Neuberk)
 - Najperk (Neberg)
 - Libá (Liebenstein)
 - Hazlov (Haslau)
 - Ostroh (Seeberg)
 - Skalná (Wildstein)
 - Starý Rybník (Altenteich)
 - Starý Hrozňatov (Kinsberg)
- Cheb byl ve středověku velmi bohaté, významné město a jedno z geopolitických a obchodních center střední Evropy, kde se odehrávala i důležitá politická setkání tehdejších státníků. Tento význam byl podepřen mnoha privilegii. Chebští byli osvobozeni po celé říši od cel a mýt, měli vlastní zemský sněm a soud. Již od roku 1235 razil Cheb **vlastní mince**. Přes město Cheb vedla významná obchodní stezka tzv. **Via regia**.
- Cheb byl jedním z míst, kde se koncem 12. století plánovala a připravila 3. křížová výprava evropských států proti muslimům. Mimochodem, k této výpravě se připojil i Český stát a jeho čeští vojáci, kteří se projevíli jako velice čilí křižáci na Balkáně, v Malé Asii a Svaté zemi.

- Zprvu císař Fridrich Barbarossa podporoval Český stát. Toto období Vladislava II., je doba úzké politické spolupráce s císařem Fridrichem Barbarosou a vzestupu politické a ekonomické moci Českého státu. Příkladem toho je, poté co se Češi podíleli na dobytí Milana v roce 1158, že získává český kníže Vladislav II. královský titul a stal se tak druhým českým králem. V té době dochází k velké stavební činnosti na území českého státu, v důsledku jeho ekonomického rozvoje.
- Poté, co však na český knížecí stolec roku 1172 usedl Bedřich a začala doba politické nestability Českého státu, začal místo jednotného Českého státu podporovat císař Fridrich Barbarossa jeho dezintegraci.
- Za vlády Hohenštaufů se Chebsko zformovalo jako **samostatná země**, mající rozlohu přibližně dnešního chebského okresu, bez okolí Mariánských Lázní, a navíc přilehlé území dnes ležící v Německu na sever, jih a především západ od dnešního chebského okresu. Tehdejší Chebsko bylo cca 3x větší než dnešní chebský okres.
- V září 1182 Hohenštaufové odtrhli od Českého státu **Sedlecko**, dnešní území okresů Karlovy Vary, Sokolov a okolí Mariánských Lázní, a připojili ho k Chebsku.
- Sedlecko se znovu stalo součástí Českého státu v roce 1193. Za **Přemysla Otakara I.** (český kníže 1192-1193 a 1197-1198 a český král 1198-1230) na obranu Českého království byl na území Sedlecka v roce 1226 postaven **hrad Loket** (jiné prameny dokonce uvádějí vznik hradu ve 3. čtvrtině 12. století) a Sedlecko se přejmenovalo na **Loketsko**. Loketsko po tomto připojení k Českému státu mělo status vnějšího kraje, podobně jako Kladsko. Status vnější kraje byl podobné úrovně jako země.
- Podobně císař Fridrich Barbarossa odtrhl od Českého státu Vitorazsko s Novobystřickem a Landštejnskem a připojil ho ke svému spojenci Rakouskému vévodství. Novobystřicko a Landštejnsko se vrátilo k Českému státu v 1. polovině 13. století.
- Takto zmenšený Český stát císař Fridrich Barbarossa, při obratném využití rozepří mezi Přemyslovci, dále chtěl umenšit. Morava byla v letech 1182-1189 nezávislým státem, když ji císař Fridrich Barbarosa povýšil na markrabství v září 1182 a od této doby byla Morava markrabstvím. Prvním moravským markrabím se stal Konrád Ota II. z rodu Přemyslovců, ale poté co se Konrád Ota II stal českým knížetem 25.3.1189 (vládl v letech 1189-1192) samostatné postavení Moravy sám Konrád Ota II. zlikvidoval.
- Podobně císař Fridrich Barbarossa dokonce v 5. března 1187 prohlásil državy pražského biskupství (centrum bylo v Roudnici nad Labem) říšským knížectvím a oddělil je od Českého státu. Takže v letech 1187-1193 byly nezávislým státem državy pražského biskupství (od té doby měl pražský biskup, posléze pražský arcibiskup titul říšského knížete) pod vedením jeho pražského biskupa Jindřicha Břetislava III., rovněž Přemyslovce. Poté, co se i on stal českým knížetem (v letech 1193-1197) v červnu 1193, okamžité državy pražského biskupství připojil k Českému státu.
- Český stát zmenšen o Loketsko, Vitorazsko, Novobystřicko, Landštejnsko, Moravu a državy Pražského biskupství v těchto pro něj krizových letech 1187-1189, zabíral jen cca polovinu dnešních České republiky a Horní Lužici, která patřila Českému státu v letech 1135-1253.

- Císař Fridrich Barbarossa tak chtěl oslabit český stát. Proč toto však zmiňuji v souvislosti s Chebem? Protože právě zde, v Chebu se realizovala většina těchto pro tehdejší český stát negativních opatření a Chebsko sloužilo jako nástupišťe a opěrný bod mocenské hohenštaufské politiky proti českému státu. Český stát si uvědomoval strategický význam Chebska.
- Proto měl zájem český stát Chebsko ovládnout a to se mu podařilo a drží ho i dnes. Chebsko poté sloužilo Českému státu jako jakési obchodní, kulturní a politické okno, skrz které se mu v mnohém zprostředkoval styk se západní světem.
- **Poprvé bylo Chebsko připojeno k českému státu**, když již nebylo mužských potomků Hohenštaufů, na začátku roku **1266** českým králem Přemyslem Otakarem II., který po matce byl Hohenštauf.
- Český král Přemysl Otakar II. zde na podporu českého státu usadil v roce 1270 český **řád Křižovníků s červenou hvězdou**. Tento řád vznikl za podpory svatě Anežky české v roce 1233. Nástupci Přemysla Otakara II. tento řád dále na Chebsku podporovali. Tento řád byl v roce 1675 povýšen papežem Klementem X. na rytířský. Je to jediný rytířský řád pocházející z Čech. Tento řád zde působí v Chebu i dnes, při chebském kostele sv. Bartoloměje.
- V roce **1276** byl však český král Přemysl Otakar II. donucen se Chebska vzdát. Chebsko bylo znovu součástí českého státu v letech **1291-1305** za českého krále Václava II. Natrvalo českému státu Chebsko získal až český král Jan Lucemburský dne 4. října 1322, jako dědičná zástava se stalo součástí zemí koruny české.
- V roce **1353** je císařem a českým králem Karlem IV. získána většina území **Horní Falc**, kde vznikla země koruny české **Česká Falc** čili **Česká horní Falc**. Česká Falc je taky nazývána **Nové Čechy**. Česká Falc se rozprostírá mezi Chebskem a Norimberkem a její centrum bylo ve **městě Sulzbach a hradě Rothenberg**.
- Karel IV. za svého panování připojil k České Falci **Tachovsko** od Českého království. Po roku 1373 se však Tachovsko opět stává přímo součástí Českého království.
- Karel IV. v roce 1373 však poté, co Českému státu rod Wittelsbachů postoupil Braniborsko, jim dává výměnou většinu České Falce. Další část České Falce ztrácí český král Václav IV. počátkem 15. století při bojích s Ruprechtem Wittelsbachem. Český král Jiří z Poděbrad za své vlády v letech 1458-1471 posiluje českou moc v České Falci. Dokonce celá Horní Falc (tedy i Česká Falc) a s ní i Rýnská Falc je součástí Českého státu v letech 1619-1620 za vlády českého krále Fridricha Falckého. Poslední zbytky České Falce jsou ztraceny Českému státu až počátkem 19. století. Dnes je Česká Falc součástí Německa.
- V roce roku **1396** za císaře a krále Václava IV. je ztraceno z Chebska území tzv. **Bayreuthské šestiúřady** ve prospěch Hohenzollernů a v následujících letech další území (dnes jsou tato území součástí Německa). Císař a král Zikmund Lucemburský v roce **1422** odtržením od Chebska ustanovuje **samostatnou zemi Ašsko**, v rámci Zemí koruny české. Chebsko dostalo tak dnešní územní rozlohu.
- Zajímavostí je, že v Chebu byl dne 25.2.1634 zavražděn český generál **Albrecht z Valdštejna**. Roku 1631 byl Cheb obsazen Sasy, o rok později dobyt císařskou armádou a roku 1647 obléhán Švédy. V letech 1662-1740 proběhla přestavba Chebu v barokní pevnost.
- V letech 1742-1743 obsadili Cheb Francouzi při válce o dědictví Marie Terezie. Během těchto bojů byl poškozen chebský hrad a jeho palác se proměnil ve zříceninu.
- V období baroka stavěli v Chebu přední barokní stavitelé: chebský rodák **Balthasar Neumann**, významný stavitel katedrál ve Würzburgu, **Kryštof Dientzenhofer**, **A. Leutner**, **G. B. Alliprandi**, **P. Bayer**, **A. Pfeffer** a další, kteří zde zanechali plno krásných staveb např. kostel sv. Kláry, dominikánský klášter, radnici apod.

- Do roku **1714** Chebsko (potvrzeno posledním zasedáním chebského sněmu dne 23.7.1721) a do roku **1771** Ašsko, byly samostatnými zeměmi ve svazku zemí koruny české, podobně jako Morava nebo Slezsko, poté se staly integrální součástí přímo Českého království. Podobně byl v roce 1714 zrušen status Loketska, jakožto vnějšího kraje Českého království. Loketsko bylo stejně jako Chebsko přímo integrováno do žateckého kraje v rámci Českého království.
- Po církevní stránce bylo Chebsko do roku 1787 **součástí řezenské diecése**. V letech 1787 až 1993 bylo **součástí pražské diecése**. Od 31.5.1993 je Chebsko **součástí plzeňské diecése**.
- V roce 1806 je chebská enkláva **Marktredwitz** odstoupena Bavorsku v důsledku rakouské porážky v bitvě u Slavkova roku 1805. V roce 1846 je sporné území Frais rozděleno mezi Bavorsko (obec Neualbenreuth) a Čechy (obec Mýtina).
- Chebsko také navštívily významné osobnosti německé kultury **L. von Beethoven** (navštívil Františkovy Lázně), **Johann Wolfgang Goethe** a **Friedrich Schiller**, když zde sbíral materiál na své dílo Valdštejnská trilogie. Františkovy Lázně na Chebsku navštívila taky **B. Němcová**.
- V 19.století se **Cheb i Aš** při vzniku okresů staly **okresními městy**. O významu Chebu svědčí i to, že bylo sídlem jedné z pěti obchodních a živnostenských komor na území Čech a to jak za c.k. mocnářství Rakouska - Uherska, tak za první republiky Československé.
- Za 1. světové války bylo v Chebu jedno z mála vojenských letišť c.k. mocnářství Rakouska - Uherska. Letadla tohoto letiště byla po 28.10.1918 ukořistěna českou vojenskou výpravou z Prahy a byla přemístěna do Prahy-Kbely. Staly se tak prvními letadly nově vzniklého československého vojenského letectva v Československu.
- Při vzniku Československa byl dne 29.10.1918 učiněn pokus začlenit Chebsko do německé separatistické provincie **Deutschböhmen** se střediskem v Liberci. Toto bylo úspěšně zlikvidováno již v prosinci téhož roku českým vojskem složeným ze sokolů a členů dělnických tělovýchovných jednot. Poté se Chebsko s Aškem definitivně stávají součástí Československa.
- Samo Německo se na Versailleské konferenci roku 1919, marně snažilo získat Chebsko s Aškem a chtělo je zaintegrovat do Bavorska. Sami Němci tomuto území přikládali velký geopolitický význam a nazývali to **českým nosem v srdci Německa**.
- V bouřlivém roce 1938, období konce první republiky, je z území Ašska a Chebska vyhnáno české obyvatelstvo. 21.září 1938 obsadil Ašsko sudetoněmecký Freikorps, který tvořili henleinovci (příslušníci SdP, Sudetoněmecké strany podporující nacistické Německo). Na vlastním Chebsku jsou v té době sváděny boje mezi henleinovci na jedné straně a jednotkami Stráže obrany státu a Československé armády na druhé straně. Např. v Horních Lomanech u Františkových Lázní je pomník R. Josieka, dozorce finanční stráže zastřeleného r. 1938.
- Po mnichovské konferenci 30.září 1938 se začátkem října 1938 celé toto území stává součástí nacistického Německa (oficiální název Velkoněmecká říše). V důsledku této dohody Československo vyklidilo Chebsko dne 03.10.1938 a předalo Velkoněmecké říši. Velkoněmecká říše ho začlenila do své župy Sudetenland (Sudetengau) s centrem v Liberci (Reichenberg), která vznikla na severním tj. většině území Sudet, připojených Mnichovskou dohodou k Velkoněmecké říši.
- Cheb v tomto období, kdy byl součástí Velkoněmecké říše 1938-1945, byl centrem tzv. Chebského obvodu. Celkem měla **Sudetengau** tři obvody Cheb (Eger), Ústí nad Labem (Aussig) a Opavu (Troppau).

- **3. americká armáda** osvobodila dne 20.4.1945 Aš, dne 27.4.1945 Cheb a do konce dubna 1945 zbytek Chebska.
- Dne 1.5.1945 je u Chebu slavnostně vztyčena československá státní vlajka vojáky **kombinovaného oddílu československé samostatné obrněné brigády** na Západě, tedy ještě v době existence skomírající Velkoněmecké říše a Protektorátu Čechy a Morava. Tato brigáda proslula za 2. světové války boji u Dunkerque (1944-1945) a mnozí její příslušníci předtím úspěšně bojovali na Středním východě (Syrie) a v severní Africe (Tobruk). Tito vojáci se zde hned ujímají správy Chebska, celé území se opět stává součástí Československa a je zde obnoveno správní uspořádání z doby první republiky.
- Po **odsunu většiny Němců** v letech 1945-1947, je obyvatelstvo Chebska doplněno převážně Čechy z rumunského Banátu (reemigranty) a z českého vnitrozemí.
- V západní části Chebska je v letech 1948-1989 **hraniční pásmo**. Díky němu zde vznikla dnes v západní části Chebska liduprázdná zóna a uchoval se zde výskyt unikátních živočichů a rostlin.
- Chebský a Ašský okres po zrušení zemí (Čechy a Moravskoslezská země) v Československu 1948 se staly **součástí Karlovarského kraje** a byl jeho součástí až do správní reformy roku 1960.
- V roce 1960 je ke stávajícímu chebskému okresu připojeno celé území zrušeného **okresů Aš** a severní území bývalého **okresu Mariánské Lázně**. Chebský okres se pak v letech 1960-1990 stal součástí Západočeského kraje a od 01.01.2001 se stal znovu součástí Karlovarského kraje.
- V současné době je celé historické Chebsko, Ašsko, Loketsko, Česká Falc i s Tachovskem přirozeným centrem a součástí **Euroregionu Egreensis** se sídlem v Chebu.

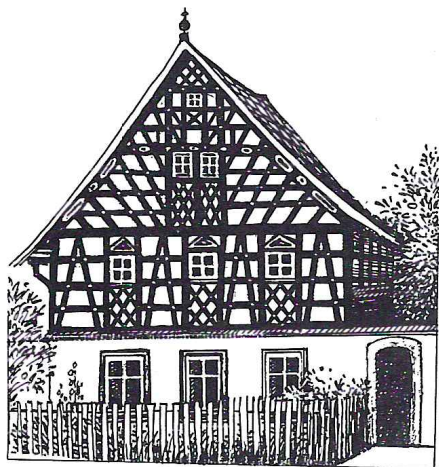
Architektura

Symbolem Chebska a Loketska a celých severozápadních Čech je hrázděný dům s výrazným „zdobením“ domovního štítu. Je důkazem hluboké vazby mezi západní – franckou – Evropou raného středověku. Hrázděné domy stojí v Burgundsku, Normandii, na středním Rýně, v Sasku, Hesensku, ve Francích, na Mohanu.

Dávný předek „chebského“ domu se zrodil v kraji dubových lesů s krátkým a křivým dřevem, kde se dlouhým dřevem úzkostlivě šetrilo a kde si patrová konstrukce vyžadovala s tímto nedostatkem poradit. Takže nosná konstrukce – dřevěná kostra s lehkou výplní – je dokonalým výtvozem lidské vynalézavosti, kterou si dávní kolonisté přinesli s sebou. V celých Čechách, kraji hlubokých, černých lesů – dlouhému dřevu se také ve středověku říkalo „černé“ dřevo – bylo typickým roubení staveb.

Náš chebský nebo chcete-li „francký“ statek, plně odpovídal potřebám zdejšího zemědělského hospodaření. Obytný, patrový dům, obvykle štítem obrácený k východnímu slunci se stájí v zadní části, špýcharem s kolnou a chlévem po stranách, s mohutnou, všeu-zavírající bránou a stodolou, nejčastěji prostor dvora uzavírající, je příkladem dokonalého funkcionalismu.

Málem bychom zapomněli na jeden výrazný prvek statku:

byl jím bohatě zdobený věžovitý holubník.

Co bylo na chebském statku taky mimořádné, byla to polychromie dřeva. Pestré, dokonce i dřevěné spojovací hřeby byly malované. Čím ještě je selský statek na Chebsku výjimečný? Třeba způsobem bydlení. Idylické české a moravské chaloupky s pecí či sporákem

ve světnici, kde se bydlí, pracuje, vaří, jsou zde dávným odkazem feudálního způsobu života povýšeny na jinou úroveň. V patře jsou umístěny nejen komory na spaní, ale také největší a parádní „Stubenkammer“ s malovaným nábytkem, vybavením a drahým náradím, která je umístěna přímo ve štítě. Ta také sloužila pro nej-slavnostnější chvíle a sváteční stolování.

Ale co je skutečně ojedinělé, to je umístění ohnišť. Nikde není pec v jizbě, zde stojí velká kachlová kamna vytápěná přímo ze síně – Hausu. Nepřipomíná vám to středověký městský dům či hrad? Ostatně klenutá kamna vytápěná ze síně jsou doložena již v 8. století v severoitalském Comu. A tak přes šlechtické domy a město Cheb se dostalo toto i na chebský venkov. Chlebová pec je vystavěna zvláště. Často vystupuje i z půdorysu domu. Je přístupná ze samostatné kuchyně, oddělené od síně. Zde se také vařilo. A tradiční černá kuchyně také nebývala černou. Často zde bývala i okna, která sloužila k osvětlení a větrání. Kachlová kamna ve světnici mívala nanejvýš troubu a zapuštěnou nádobu na teplou vodu. A také měla volný kout Höll – peklo. Byla to mezera asi 1 m široká, o které se dětem vyprávělo, že tam sídlí dobří duchové. Sušilo se tam dřevo a nebo tam dle dobových vyobrazení odpočíval hospodář, to mu pak vykukovaly jen jeho vysoké boty.

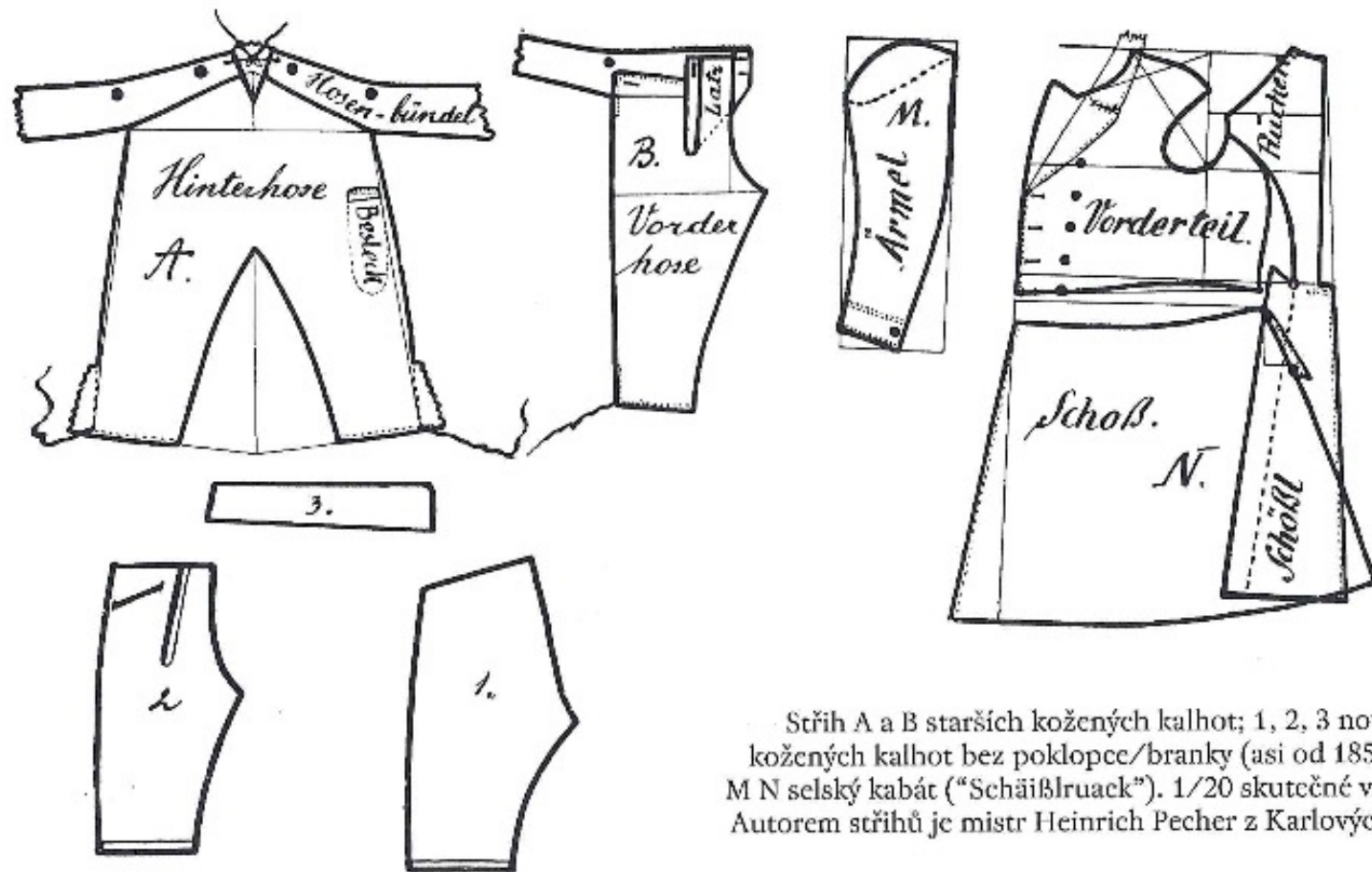
Další zvláštností Chebska byl nábytek na „nakročných nohách“, ať už šlo o ona slavná křesla, lavice či postýlky pro novorozence. Doputoval k nám na konci 18. století přes Švýcarsko a Bavorsko z italského Benátska. Je totiž přímým dokladem vlivu italské renesance na nábytkovou kulturu venkova. No, a svůj vrchol dosáhla křesla, často malovaná, se soustruženými nohami a vyřezávanými sloupky brlení, právě na Chebsku. Zdobí je figurky venkovanů v krojích či celých kapel.

Svoji členitou výzdobou často tyto skříně tzv. lidového biedermeieru předčí i bohatě malované barokní typy. Inu vliv Chebu, města z nejslavnějších, plného zahraničních podnětů, nemohl na kulturu bydlení, zvyků i gastronomii být jiný, či snad dokonce menší. Vliv Chebu a chebského venkova byl oboustranný.

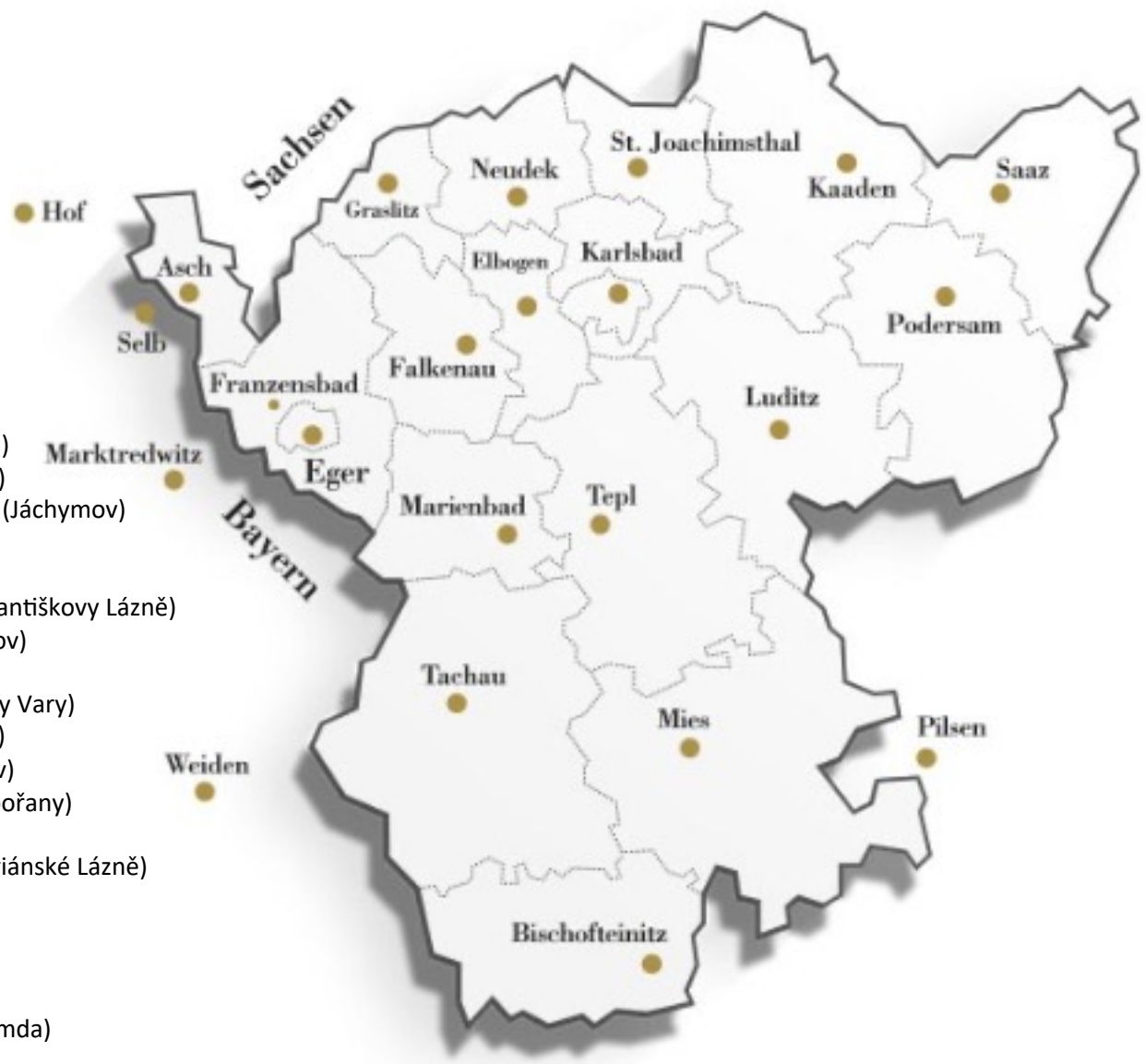
Lidové kroje

Střih A a B starších kožených kalhot; 1, 2, 3 novějších kožených kalhot bez poklopce/branky (asi od 1850-60); M N selský kabát ("SchäiBlruack"). 1/20 skutečné velikosti. Autorem střihů je mistr Heinrich Pecher z Karlových Varů.

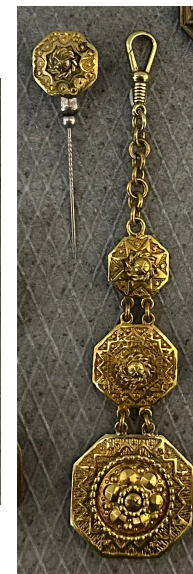

- Asch (Aš)
- Graslitz (Kraslice)
- Neudek (Nejdek)
- St. Joachimstahl (Jáchymov)
- Kaaden (Kadaň)
- Saaz (Žatec)
- Franzensbad (Františkovy Lázně)
- Falkenau (Sokolov)
- Elbogen (Loket)
- Karlsbad (Karlovy Vary)
- Buchau (Bochov)
- Duppau (Doupov)
- Podersam (Podbořany)
- Eger (Cheb)
- Marienbad (Mariánské Lázně)
- Tepl (Teplá)
- Luditz (Žlutice)
- Tachau (Tachov)
- Plan (Planá)
- Pflaumberg (Přimda)
- Haid (Bor)
- Mies (Stříbro)
- Staab (Stod) – Chotischau (Chotěšov)
- Bischofteinitz (Horšovský Týn)

Chebský knoflík

Kulturní symbol kraje

- Chebský osmihranný pozlacený mosazný knoflík, v místním německém nářečí (egerlandštině) nazývaný **Huasnoantoutara** (*Hosenantür, Hosenträgerknopf*, knoflík na šle), byl původně funkčním oděvním doplňkem. Používal se k připínání kožených šlí ke kalhotám mužského selského kroje. Nosil se na Chebsku. Vnější forma, pásy, polokoule a spirály jsou pravděpodobně keltského původu. Studenti ve Vídni z něj udělali odznak regionální identity. Se začátkem 20. století se rozšířil úplně všude. Byl ozdobou, odznakem, vyznamenáním, šperkem, a to dámským i pánským. Knoflík může mít v průměru 5-6 cm.

Hudba a tanec

J.Czerny, EV 2, 1909, č. 29,
zapsáno od dudáka Andrease Sprieslera 1885.

Zwiefacher – Dvoják

Tanec s proměnlivým taktem typu české "bublavé". Dvojice tančí po kruhu v kolovém držení zavřeném, doleva.
Schema kroků: SSOO/SSOO//:SSOO/SSOO:/ Způsob kroků: ve 3/4 taktech valčík na tři kroky – případně zřetelně vyšlapávaný, ve 2/4 taktech poskočný obkročák, případně houpavý, dvěma obkročáky otočení o 360 stupňů! V 8. a 16. taktu se někdy provedly 2 podupy – s otočením dvojice o 180 stupňů! což zpravidla bylo podnětem ke změně směru tance. Někdy se tančil 1 obkročák s přídupem.
V podání souboru byl k doprovodu užít překlad textu v české přibližné verzi: "Násada, násada od lopaty, násada, násada s lopatou" (refrén).

Unna Eghalanda Trächt

Da Bou:

I bin a Eghalanda Bou
u bin stolz aaf ma(n Trächt!
I zöigh se gem oa(n),
u sie stäiht mir sua schäi(n);
scho(n doi schnäiweißn
gstricktn Batzerstrümpf
u dōi Huasn, dōi schwarza,
wos göiht bis úwas Knōi.

Schwårza Schouh, a weißs Hem(d
u a ledams Gschirr,
a Huasnoa(n)toudara,
a goldana, droa(n);
doch s schänst is da Flodara,
how i dean aaf,
dâu kumm i daher
wōi a richtigha Moa(n).

alla Mâidla drahn d Köpf
u máchn schäi(n) augn,
se stenga ba mir
u bewunnem ma(n) Gwând.
affa lâch i u sogh:
"Jâ, gella, dâu schauts!
I bin hålt a Bou asn Eghalând."
dōi leuchtn ban Gâih(n).

s´Maidl:

Aaf ma(n) Tracht bin i stolz,
wal s ma halt sua gout stäiht,
u des is da Grund,
da(ß i s gaua gem trogh,
u wenn i damit
aaf da Stroauß drassn gâih,
dou schaun oin allewaal
A d Leit alla nau(ch).

Dea lummaada Ruak,
u dea glänzada Schua(rz,
oa(n) da Blusn dōi Spitzn
u s Töichl sua schai(n),
as Moida mit Pattalan
reich nu(ch) bestickt,
u Batzerstrümpf,
dōi leuchtn ban Gâih(n).

aaf ma(n) Tracht bin i stolz,
u i zöigh se gem oa(n),
waal dōi Tracht, des woiß i,
Dōi hout ihran Sinn:
Denn wenn i se oa(n) ho(b,
Dou woiß i ganz gwiß
da(ss i wirkle a Moidl
asn Eghaland bin.

(Irmgard Rippberger-Gatscha)

Tradiční kuchyně

ERNA & HEINZ LORENZ

WAHRE SCHÄTZE AUS DER
**EGERLÄNDER
KÜCHE**

Rezepte, Brauchtum & Verse

VERLAG TSCHIRNER & KOSOVA

HARALD SAUL

NEUE GESCHICHTEN & ALTE REZEPTE
**AUS DER
SUDETENDEUTSCHEN
KÜCHE**

VERLAG TSCHIRNER & CO

HANS-JÜRGEN SALIER

WAHRE SCHÄTZE AUS DER
**NORDBÖHMISCHEN
KÜCHE**

Rezepte und Geschichten

VERLAG TSCHIRNER & KOSOVA

Harald Saul

Sudetenland

Das große Buch
der Familienrezepte

Dorschen- Kraut

Steckrüben oder
unterirdische Kohlrabi

- 1 große Dorsche schälen, grob raspeln
und mit kochendem Wasser
überbrühen. Das Wasser
wieder abgießen. Mit wenig
frischem Wasser zum Kochen
bringen.

2 Teel. Kümmel und
2 " Salz zufügen. 30 Min. köcheln lassen.
1 St. Butter zugeben. In den letzten 10 Min.
1 rohe, geriebene Kartoffel mit kochen. Mit
etwas Essig und Zucker süß-sauer abschmecken.

Oma Müllers Alternative zu Sauerkraut
bei Schweinebraten

Eva Dittertová
Václav Malovický

Kuchyně starého Chebu

Chebský chlebový koláč

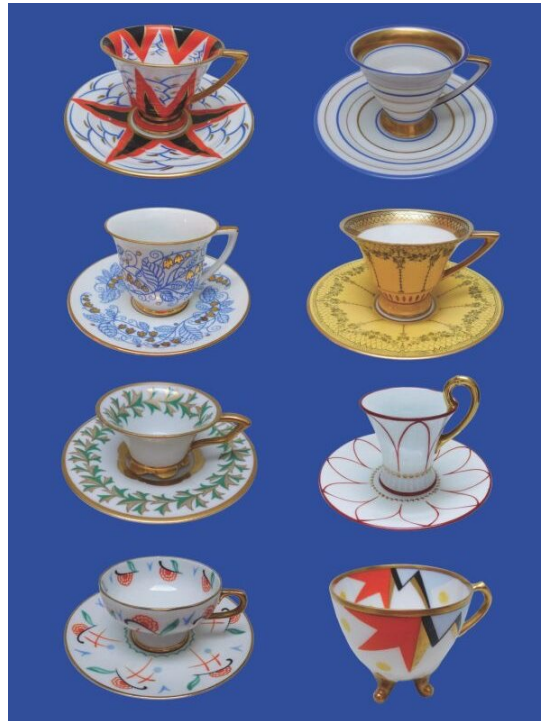
1. Cibule oloupeme a nakrájíme na měsíčky. V pánvi rozežřejeme 2 lžíce sádla a cibuli na něm orestujeme dozlatova.
2. Chleba rozdrobíme, zvlhčíme mlékem a dle potřeby dosolíme.
3. Koláčovou formu nebo zapékač mísu vymastíme a na dno vtlačíme polovinu chlebové hmoty. Na ni rozložíme větší část škvarků i orestované cibule a zakryjeme ji zbylou chlebovou hmotou. Pokapeme ji zbylým, rozpuštěným sádlem. Koláč zapékáme ve vyhřáté troubě při 190 °C asi 20 minut.
4. Před koncem pečení koláč svrchu posypeme zbylou cibulí i škvarky a necháme je v troubě prohřát. Před podáváním koláč ozdobíme petrželí. Podáváme s nakládanou červenou řepou nebo kysaným zelím.

Chebské řízky

1. Šunku nakrájíme na kostičky a opečeme na rozpuštěném másle. Vsypeme hrášek a vlijeme rozšlehaná vejce. Směs osolíme, opeříme a mícháme, dokud vejce neztuhnou. Pánev odstavíme.
2. Omytou kýtu nakrájíme na plátky asi 1 cm silné. Naklepeme je, osolíme a poklademe vaječnou směsí. Plátky přehneme a okraje paličkou sklepeme.
3. Kapsy postupně obalíme v hladké mouce, rozšlehaných vejcích a strouhance.
4. V pánvi rozpálíme olej a plněné řízky na něm z obou stran opékáme. Podáváme s vařeným bramborem a zeleninovým salátem.

Řemesla a umění

**Reliefintarsien
aus Eger**

Jazyk a identita

- **Egerlandština** je dnes v Česku téměř neznámý pojem, o kterém ví jen pár odborníků. Kdysi v egerlandštině vycházely i knihy. Existenci jistého dialektu němčiny v kraji kolem Ohře zmiňoval už kolem roku 1300 Hugo von Trimberg.
- Eger znamená česky Ohře, ale také Cheb. Egerlandštinou se mluvilo v rozsáhlé oblasti Čech přibližně od Aše na západním okraji až po Doupovské hory na východě, ohraničené Kadaní a Kláštercem na Ohří. Konkrétně šlo například o obce jako Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Kraslice, Nejdek či Tachov. Hranice nejsou úplně striktní, vždy existovaly přechodové oblasti a drobné odlišnosti mezi jednotlivými městy.
- Řada odlišností se děla ve výslovnosti - nejvýraznější bylo to, že slavné německé ö a ü, které dělá cizincům problémy, v egerlandštině nebylo, takže Zdeněk Svěrák by v Chebu nemohl demonstrovat v cimrmanovském představení onen slavný rozdíl mezi „Bier“ a „Büro“, tamní obyvatelé totiž Büro vyslovovali **Biro**.
- Zvláštností však bylo mnohem více i ve slovní zásobě, třeba místo Dienstag (úterý) se říkalo „**Deinsta**“, místo Kartoffel (brambora) „**Erdepfl**“, místo Mädchen (dívka) se říkalo „**Moidl**“, místo Taschentuch (kapesník) Taschenteichl nebo **Snuptichl**.
- V egerlandštině, o kterou se zajímal i Goethe, vznikala literatura i básně. Mezi dnes již zapomenuté autory, kteří psali zejména v devatenáctém století, patří Johann Jakob Lorenz, Clemens von Zedtwitz-Liebenstein, Anton Wolf, Georg Fischer, Lorenz Tretter, Alois John, Hans Nikolaus Krauss, Franz Otto, Richard Siegl, Fritz Reif a mnoho dalších.

Hochdeutsch	Egerländisch	1. Befragte	2. Befragte	3. Befragte
Augen	Aug'n / Åug'n	[augn]	[augn]	[aun]
Beine	Báin'l / Båå(n', Båina	[bao´n]	[fouß, boina]	[boina]
Dienstag	Däinsta / Däinsda, Diisda	[deinsta]	[deinsta]	[teinsta]
Kartoffel	Erdöpf'l / Ea(r)depf'l	[erdepfl]	[erdepfl]	[erdepfl]
gehen	gäih(n' / gäih, fouß'ln	[geijh]	[gain]	[kej]
Margerite	Kaas-blåuma / Kaasblåuma „Käseblume“	[graasbleml]	[kaasbleml]	[keebleml]
Mädchen	Mâi(d'l / Mååd, Mâi(d'l	[moidl]	[moidl]	[moil]
ansehen	oagutz'n / oa(n'schaua	[oaschaua]	[oanschaua]	[oaschaua]
Taschentuch	Täsch'n-öich'l / Täsch'n töichl, Täsch'ntiig'l , Täsch'ntiigla	[taschenteic hl]	[toschenteic hl, schnuptichl]	[toschenteichl]
Waschbecken	Wäsch-beck'n / Wäschbeck'n, Lawoa(r), Händscher(b'm, Håndbeck'n	[woschbeckn]	[woschbeck n, spülbecken, gschirspülle]	[woschbekn]

Unna kâtz håut Gunga ghâtt	Naše kočka měla mladé	Unsere Katze hatte Junge
<p>1. Unna kâtz håut Gunga ghâtt, dra, sera, nenina, oi(n)s håut an Krummfoutz ghât, des tout öitza greina.</p> <p>Ref. Tradaridldiridlda...</p>	<p>1. Naše kočka měla mladé, tři, šest, devět, jedno mělo křivou nohu, to ted' pláče.</p> <p>Ref. Tra la la...</p>	<p>1. Unsere Katze hatte Junge, drei, sechs, neun, eins hatte ein krummes Bein, und jetzt weint es.</p> <p>Ref. Tralla trallala</p>
<p>2. Unna löiwa kloinna Håns is a schöins Keral, kröigt a Påa Hiasala oan, wöi a gungs Heral.</p> <p>Ref. Tradaridldiridlda...</p>	<p>2. Náš malý Honzík je pěkný chlapeček, dostane na sebe (pár kalhotek) kalhotky jako mladý panáček.</p> <p>Ref. Tra la la...</p>	<p>2. Unser kleiner Hans ist ein schöner Junge, er kriegt ein Paar Höschen wie ein junger Hampelmann.</p> <p>Ref. Tralla trallala</p>

Lázeňská kultura

